

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
KATEDRA ETOLOGIE A ZÁJMOVÝCH CHOVŮ

**Celosvětová problematika Pet Trade volně žijících živočišných
druhů**

Bakalářská práce

Autor práce: Alexandra Tučková

Obor studia: Speciální chovy (ABPS)

Vedoucí práce: Ing. Renata Masopustová, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Celosvětová problematika Pet trade volně žijících živočišných druhů“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 18. 4. 2019

Alexandra Tučková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Renatě Masopustové, PhD. za její trpělivé a vstřícné vedení práce. Dále chci velmi poděkovat své rodině za veškerou podporu, trpělivost a lásku a svému příteli za ohromnou pomoc a podporu.

Celosvětová problematika Pet Trade volně žijících živočišných druhů

SOUHRN

Práce se zabývá aktuální problematikou celosvětového obchodu se zvířaty, který se odehrává jak na zákonné, tak i nezákonné úrovni. Mezinárodní obchod se zvířaty přesahuje ročně přibližnou hodnotu 300 miliard amerických dolarů. Díky tomu, že obchod se živými zvířaty, jejich částmi, deriváty nebo produkty z nich vyrobených dosahuje takových rozměrů, je na obchodem dotčené druhy vyvíjen obrovský tlak a dochází tak každoročně k masivnímu úbytku jednotlivých druhů ve volné přírodě. Nejatraktivnějšími produkty obchodu jsou živá zvířata určená pro zájmový chov a části či deriváty zvířat, které mají hned několik cílových využití. Nejznámějším cílovým trhem částí zvířat nebo jejich derivátů je trh pro tradiční medicínu a gastronomický průmysl. Za zmínku stojí také módní průmysl, který zpracovává kůže savců a plazů.

Úvodní část práce je zaměřena na obecnou problematiku obchodu se zvířaty a charakteristické rysy legálního a ilegálního obchodu. Země, které hrají hlavní roli ve vývozu či dovozu různých živočišných druhů se zde často opakují, mezi ty nejvýznamější patří bezesporu Čína a některé země Severní i Jižní Ameriky. Důležitou roli hrají také země jihovýchodní Asie a rozvojové země Afriky, pro které obchod se zvířaty znamená možnou formu obživy a kulturní využití. Země Evropy jsou pak především známými spotřebiteli. Pro možnou udržitelnost obchodu se zvířaty je velmi důležitá regulace mezinárodního obchodu s flórou a faunou. Ta se v zemích, které mají zájem chránit své přírodní bohatství, odehrává prostřednictvím Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin. Taxonomické zařazení a výskyt nejběžněji obchodovaných živočišných druhů jsou důležité aspekty pro ochranu druhů a završují úvod do problematiky práce.

Hlavní část práce pak pojednává o obchodu s konkrétními živočišnými třídami a to na základě údajů z průzkumů jednotlivých oblastí a dostupných údajů o zachycených zásilkách ilegálně pašovaných zvířat, jejich částí či derivátů. Obchod se živými jedinci probíhá hojně na úrovni bezobratlých živočichů, i když výjimku tvoří například motýli a schránky vodních mlžů obchodovaných pro okrasu, dále také na úrovni ryb, jejichž obchod dosahuje skutečně velkých rozměrů a donedávna se jeho regulaci nevěnovala přílišná pozornost. Další kategorie populárních exotických mazlíčků pak tvoří obojživelníci pro svá atraktivní zbarvení, plazi a ptáci – konkrétně převážně zpěvné ptactvo a papoušci. Z třídy savců se pro zájmový chov z volné přírody odebírají hlavně malí primáti, nejvíce outloni.

K závěru vyjmenovává práce případné možnosti ochrany a organizace zabývající se snahou o zachování přírody a právě ochranou ohrožených druhů. V čele stojí samotná Evropská Unie, která je v boji proti trestní činnosti, jakou je ilegální obchod se zvířaty, velmi činná. Před třemi lety sestavila akční plán, ve kterém vytyčila základní kroky, jimiž se bude snažit omezit současnou

velikost ilegálního obchodu. Pro ochranu druhů je pak velmi významná také mezinárodní organizace IUCN, jejíž členské státy se pravidelně zabývají ohrožeností druhů a na základě svých poznatků vydávají takzvaný Červený seznam ohrožených druhů. Ten je nezbytný v identifikaci těch druhů, které potřebují zvýšenou ochranu a se kterými je povoleno či zakázáno zákonně obchodovat.

KLÍČOVÁ SLOVA: mořská fauna, nelegální obchod, ochrana druhu, pet trade, plazi, ptáci, savci

Worldwide Issue of Pet Trade of Wild Animal Species

SUMMARY

The thesis focuses on the current issue of worldwide pet trade, taking place both on a legal and illegal level. International animal trade exceeds more than three hundred billion USD yearly. As the trading of live animals, their parts, derivatives and products reaches such volume, it creates enormous pressure on the affected species and contributes to their massive decrease in the wild. The most attractive products are live animals targeted for hobby and pet trade, and animal parts and their derivatives, which are utilized in multiple ways. The best known markets for animal parts and their derivatives are in traditional medicine and in the food industry; also worth mentioning is the fashion industry, which processes skins of mammals and reptiles.

The introduction aims to cover the general characteristics of animal trade and the typical attributes of legal and illegal trading. The countries involved in the importing and exporting of diverse animal species are repeatedly mentioned, most notably China and several countries of the Americas. Southeast Asian and developing African nations play an important role as well, as animal trade often forms a significant source of income and also has cultural significance in these regions. European nations are well known as consumer destinations. To reach a potentially sustainable level of animal trade, regulation of international fauna and flora trade is critical. Countries interested in protecting their natural heritage participate in it through the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Finally, the taxonomical categorization and occurrence of most commonly traded species are important aspects in species protection, and form the last part of this thesis's introduction.

The main portion of the work concerns trade of specific classes, based on research data and available information concerning intercepted shipments of illegally smuggled animals, their parts and derivatives. Live animal trade occurs abundantly with the invertebrate (with the exception, for example, of butterflies and the shells of water dwelling bivalvia traded for decorative purposes), and with fish, which is truly significant and up until recently received little regulatory attention. Further categories of popular exotic pets include attractively coloured amphibians, reptiles and birds – specifically, parrots and song birds. Among mammals, pet trade chiefly causes wildlife poaching of small primates, most commonly the loris.

In closing, this thesis reviews potential possibilities of wildlife protection and lists organizations concerned with conservation efforts and protection of endangered species. At the forefront is the European Union itself, which is highly active in combating criminal animal trade. Recently, it has created an action plan specifying basic steps which will attempt to limit the current volume of illegal animal trading. Another organization critical to wildlife protection is the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, whose member countries regularly engage with species at risk, and based on its research data it publishes the Red List of

Threatened Species. This list is essential in identifying species requiring special protections and determining which species are permitted or banned from legal trading.

KEYWORDS: amphibians, birds, illegal trade, mammals, marine, pet trade, reptiles

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. CÍL PRÁCE	2
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	3
3.1 OBCHOD SE ZVÍŘATY	3
3.1.1 Regulace obchodu s faunou a flórou	4
3.1.2 CITES	5
3.1.2.1 Přílohy CITES	6
3.2 TAXONOMIE A VÝSKYT VYBRANÝCH DRUHŮ	8
3.2.1 Taxonomie a výskyt Bezobratlých	8
3.2.2 Taxonomie a výskyt Paryb	8
3.2.3 Taxonomie a výskyt ryb	9
3.2.3.1 Ostnoploutví	9
3.2.3.2 Volnoostní	10
3.2.4 Taxonomie a výskyt Obojživelníků.....	10
3.2.4.1 Mantelovití	10
3.2.4.2 Pipovití	11
3.2.4.3 Pralesničkovití	11
3.2.5 Taxonomie a výskyt plazů	11
3.2.5.1 Šupinatí.....	11
3.2.5.2 Krokodýli.....	12
3.2.5.3 Želvy.....	13
3.2.6 Taxonomie a výskyt ptáků.....	13
3.2.6.1 Pěvci	13
3.2.6.2 Papoušci.....	14
3.2.7 Taxonomie a výskyt savců	15
3.2.7.1 Primáti	15
3.2.7.2 Luskouni	15

3.2.7.3	Šelmy.....	16
3.2.7.4	Chobotnatci.....	17
3.2.7.5	Nosorožci.....	17
3.3	MEZINÁRODNÍ OBCHOD SE ZVÍŘATY	19
3.3.1	Obchod s bezobratlými živočichy	19
3.3.2	Obchod s parybami.....	20
3.3.2.1	Rejnoci.....	20
3.3.2.2	Žraloci.....	21
3.3.3	Obchod s rybami.....	22
3.3.4	Obchod s obojživelníky	23
3.3.5	Obchod s plazy	25
3.3.5.1	Obchod s plazy v Asii.....	26
3.3.5.2	Obchod s plazy v Severní Americe	28
3.3.5.3	Obchod s plazy v Jižní Americe	29
3.3.5.4	Obchod s plazy v Evropě.....	30
3.3.5.5	Obchod s plazy v Africe	30
3.3.6	Obchod s ptáky	31
3.3.6.1	Obchod s ptáky v Asii	32
3.3.6.2	Obchod s ptáky v Americe	33
3.3.7	Obchod se savci	34
3.3.7.1	Luskoni	34
3.3.7.2	Tygři	36
3.3.7.3	Medvědi.....	37
3.3.7.4	Primáti	39
3.3.7.5	Sloni.....	41
3.3.7.6	Nosorožci.....	42
3.4	MOŽNOSTI OCHRANY	44
3.4.1	The International Union for Conservation of Nature (IUCN).....	44
3.4.2	Evropská Unie (EU)	45
3.4.3	World Wildlife Fund (WWF).....	45

3.4.4	Trade Records Analysis of Fauna and Flora In Commerce (TRAFFIC)	45
3.4.5	European Association of Zoos and Aquaria (EAZA).....	46
3.4.6	The Kukang Rescue Program.....	46
3.4.7	Silent Forest – Asian Songbird Crisis	46
3.4.8	Bushmeat Campaign 2000 – 2001.....	47
4.	ZÁVĚR.....	48
5.	SEZNAM LITERATURY	49
6.	SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY	60

1. ÚVOD

Obchod se zvířaty, jejich částmi a deriváty je významným celosvětově rozšířeným průmyslem, který se vyskytuje jak v legální, tak ilegální sféře. Jeho hodnota je ročně odhadována na desítky až stovky miliard amerických dolarů (Dalberg 2012). Trend obchodního průmyslu se zdá být rostoucí a to pravděpodobně i z důvodu stále více propojeného světa pomocí dopravních a finančních sítí (C4ADS 2018). S rostoucím a zdánlivě neudržitelným trendem roste i pozornost ochranářských organizací, to však z části zapříčiňuje obchod ilegální, který se snaží vyhnout přibývajícím zákonům s cílem pokrýt poptávku ve světě a utržit zisk (Ortiz-von Halle 2018). Bohužel, legálnost obchodu je často vzhledem k rozdílným právním předpisům jednotlivých zemí a kreativním technikám pašeráků složitě rozlišitelná (Dalberg 2012).

Hlavní hnací silou obchodního průmyslu je tedy stále rostoucí poptávka po exotických mazlíčcích, okrasných druzích do akvárií a terárií, či částích majestátných zvířat pro léčebné účinky v tradiční medicíně a trofejích pro sociální prestiž. Tak je charakterizována především situace v rozvinutých zemích. Na rozdíl od toho, v rozvojových zemích jde obyvatelům spíše o vlastní potřebu – obživu. Proto je v těchto zemích větší poptávka po takzvaném bushmeatu, mase z buše – tedy mase z divokých zvířat (Wyler & Sheikh 2008).

V průběhu 20. století si mnohé státní orgány uvědomily, že neregulovaný obchod s volně žijícími živočichy může vést k vážnému ohrožení až vymizení některých živočišných druhů, a že je třeba svou faunu i flóru chránit. Na základě této myšlenky byla na zasedání IUCN roku 1963 přijata dohoda, jejíž oficiální text byl sepsán roku 1973 na zasedání 80 členských států ve Washingtonu D.C. Dne 1.7.1975 vstoupila v platnost Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Úmluva je založena na vzájemné spolupráci smluvních států, které podepsaly členství a rozhodly se tak bojovat proti nadměrnému vykořisťování svého přírodního bohatství a je brána jako hlavní regulační orgán mezinárodního obchodu s volně žijícími zvířaty a planě rostoucími rostlinami (CITES 2019a).

2. CÍL PRÁCE

Cílem práce je zmapování problematiky obchodu s volně žijícími živočichy v rámci jednotlivých kontinentů a živočišných tříd se zaměřením na ilegální obchod. V rámci jednotlivých tříd je problematika řešena s důrazem na obchodem nejvíce ohrožené druhy. Práce vyhodnocuje také metody obchodníků a koncové využití zvířat, jejich částí a derivátů.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 OBCHOD SE ZVÍŘATY

Dalberg (2012) uvádí, že obchod s volně žijícími živočichy je jednou z největších a zároveň také nejkompexnějších obchodních burz na světě. Tento obchod, který lze rozdělit na legální a ilegální, však nezahrnuje pouze volně žijící živočichy, ale také produkty z nich. Naprostá většina obchodu s volně žijícími zvířaty je však legální (Musing et al. 2018). V rámci obchodu legálního se každoročně jedná o pohyb miliónů živočichů, jejichž ekonomická hodnota je odhadována na 300 miliard dolarů (Dalberg 2012). V případě obchodu ilegálního je jeho každoroční hodnota odhadována na 5 – 20 miliard dolarů – jeho hodnota je tedy srovnatelná s mezinárodním obchodem se zbraněmi a drogami (Wyler & Sheikh 2008). Ilegální obchod s volně žijícími zvířaty patří mezi přeshraniční trestné činy s největším ziskem (Kurland & Pires 2017). Podle Evropského parlamentu (2016) je ilegální obchod s chráněnými živočichy a rostlinami vyhodnocený jako čtvrtý nejvýnosnější druh organizované trestné činnosti, a to hned po obchodu s narkotiky, lidmi a zbraněmi. Poptávka má však stále rostoucí trend, čímž se potvrzuje nejen nutnost zvýšení hraničních kontrol, ale také potřeba důslednějšího sledování nemocí, které obchodování jedinci mohou přenášet (Smith et al. 2017).

Vzhledem k rozdílům v právních předpisech jednotlivých států a obtížnému rozlišení zákonných a nezákonných skutečností týkajících se obchodu se zvířaty (falešná prohlášení o zeměpisném původu, chybějící údaje o lovu volně žijících zvířat, zkrácení účelu dovozu nebo konečného určení,...) je sledování legálnosti obchodu s volně žijícími zvířaty srovnatelně složitosti sledování obchodu se zbraněmi (Wyler & Sheikh 2008; Dalberg 2012). Pokud ale budou pečlivě shromažďovány, uchovávány a analyzovány údaje o záchytech zvířat z volné přírody, mohou být snadno poodhaleny trendy, trasy a metody obchodu s těmito živočichy (C4ADS 2018). Boj proti prudkému nárůstu nezákonného obchodu s volně žijícími živočichy, který naprosto devastuje volně žijící populace zvířat, je naléhavou celosvětovou prioritou ochrany (Cooney et al. 2017; Rizzolo et al. 2017).

Obchodníci s volně žijícími zvířaty však v současné době těží ze stále rozsáhlejšího propojení světa. Tržní sféra se stává čím dál více internacionálnější, dochází k využívání nových technologických metod a dopravní sítě se stávají stále více propojenými. To vše, společně s celosvětovým finančním systémem, obchodníkům v jejich činnosti napomáhá. Obchodníci se však na těchto finančních systémech a dopravních sítích stali závislími. To pro ně může mít i negativní důsledky - obchodníci s volně žijícími zvířaty, kteří žijí v přírodě, se nyní spoléhají na mezinárodní systémy obchodu, financí a dopravy. Díky tomu jsou vlastně donuceni vystoupit ze svých úkrytů a vstoupit na trh a zapojit se do světa plného zákonů, a tak se zvyšuje šance, že dojde k jejich odhalení (C4ADS 2018).

Mezi významné světové exportéry patří bezesporu Čína a země jihovýchodní Asie (Altherr et al. 2011). Konkrétně Indie, Thajsko, Filipíny, Hongkong a Vietnam představují významné vývozce ilegálně přepravovaných přírodnin a volně žijících zvířat (Kurland & Pires 2017).

Spojené státy americké a Evropská unie jsou naopak nejvýznamnějšími spotřebiteli volně žijících živočichů, zejména plazů (Altherr et al. 2011). Belgie je pak také považována za významného zprostředkovatele při nelegální přepravě produktů uvedených na seznamu CITES, jako jsou například léčivé rostlinné produkty, slonovina, těla mořských ryb nebo plazi (Musung et al. 2018). Wyler & Sheikh (2008) označují za hlavní poptávkovou zemi po volně žijících zvířatech a produktech z nich, vedle Spojených států, také Čínu.

Podle organizace C4ADS (2018) existuje celkem 7 kategorií, do kterých spadají zvířata či produkty z nich, které podle United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) tvoří celkem 81 % obchodu s veškerou divokou faunou. Do těchto 7 kategorií patří slonovina, nosorožčí rohovina, plazi, ptáci, mořské produkty a savci, přičemž luskouni tvoří kategorii samostatnou. Wyler & Sheikh (2008) uvádí jako nejvýnosnější artikly ilegálního obchodu se zvířaty nebo jejich částmi tygří deriváty, kaviár, slonovinu, nosorožčí rohovinu, živé ptáky a plazy. Obchod s volně žijícími živočichy však zahrnuje i další produkty, jako například maso divokých zvířat sloužící k obživě, různé trofeje, části zvířat používané v módním průmyslu nebo v medicíně a v neposlední řadě také živá zvířata určená k soukromému zájmovému chovu (Smith et al. 2017).

Poptávka po nelegálních přírodninách se však v různých kulturách liší. V Asii, kam proudí významná část nelegálního obchodu s přírodninami, je poptávka po zvířecích derivátech s domněle léčivými účinky (tradiční čínská medicína), po zvířecím mase (či jiných produktech) ke konzumaci a po artiklech, které symbolizují bohatství a sociální status. Poptávka v jihovýchodní Asii roste s tím, jak roste bohatství tamějších obyvatel. V Africe je poptávka především po bushmeatu, tedy masu pocházejícího z divokých zvířat, které slouží k obživě lidí, a to hlavně ve městech či jejich blízkém okolí (Wyler a Sheikh 2008). Hlavními cílovými druhy v africké Ugandě lovenými pro maso jsou antilopy, prasata divoká a savanová, dále také luskouni, kteří jsou samozřejmě využíváni i pro své šupiny (Rossi 2018). V Evropě a Severní Americe je poptávka především po luxusních módních doplňcích, turistických suvenýrech či exotických domácích mazlíčcích (Wyler a Sheikh 2008).

3.1.1 REGULACE OBCHODU S FAUNOU A FLÓROU

Poznatky o nutnosti ochrany přírody ve spojitosti s mezinárodním obchodem se objevily již na samém počátku 20. století. V Londýně byla roku 1900 navržena Úmluva o ochraně volně žijících zvířat, ptáků a ryb v Africe. Návrh neodhlasovalo dostatečné množství signatářů, a tak úmluva, která se týkala především lovu a managementu divokých zvířat, nikdy nevstoupila v platnost. O tři dekády později, roku 1931, byl na mezinárodním kongresu v Paříži vznesen návrh na druhou londýnskou úmluvu, týkající se zachování fauny a flóry v jejich přirozeném stavu.

Ta byla roku 1933 přijata, a roku 1936 vzešla v platnost. Ve srovnání s první londýnskou úmluvou byla rozšířena o rostlinné druhy, ale cíl zůstal stejný – chránit druhy, které jsou ekonomicky cenné a populární pro lovce trofejí. Úmluva o zachování fauny a flóry v jejich přirozeném prostředí byla prvním závazným právním nástrojem pro vytvoření chráněných území v Africe. Celá snaha byla však při dekolonizaci Afriky po druhé světové válce zapomenuta a mohlo se začít od začátku (IUCN 2004).

Na základě hodnocení, na které druhy je vyvíjen tlak, ať už obchodem, či jinými příčinami, vznikl pod Mezinárodní unií pro ochranu přírody (IUCN) takzvaný Červený seznam ohrožených druhů. Ten shromažďuje relevantní informace o fauně a flóře a zpracovává seznam druhů, u nichž hrozí riziko vyhynutí, a to ve formě devíti kategorií. Druhy, u nichž je známo nejvyšší riziko zániku a vyžadují tedy významnou pomoc při ochraně, se nacházejí ve třech kategoriích – kriticky ohrožení, ohrožení, zranitelní. Druhy zařazené do jakékoli z těchto kategorií jsou popsány vážným snížením populace či omezenou populací s jedinci vyššího věku, malým geografickým rozsahem, roztráštěnou populací nebo vysokým rizikem zániku v blízké budoucnosti (IUCN 2012).

S pomocí Červeného seznamu ohrožených druhů určují také ochránci přírody druhy, se kterými je možné legálně obchodovat mezi jednotlivými státy, hodnocen je možný dopad obchodu na jejich ohrožení (Kurland & Pires 2017).

Regulaci obchodu ve prospěch ohrožených druhů má na starost mezinárodní úmluva CITES.

3.1.2 CITES

CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), tedy Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, je mezinárodní dohoda mezi vládami. Cílem této dohody je zajistit, aby obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami nebo jejich částmi, neohrožoval jejich přežití ve volné přírodě (CITES 2019a).

V současné době existuje velké množství informací o ohroženosti celé řady druhů (například tygrů nebo slonů) a díky tomu je naprosto zjevné, z jakého důvodu byla tato úmluva vytvořena. Nicméně v době, kdy se poprvé o myšlence vzniku CITES začalo uvažovat, byla mezinárodní dohoda o regulaci obchodu s volně žijícími živočichy pro účely jejich ochrany něco relativně nového (CITES 2019a).

Úmluva CITES byla vypracována na základě usnesení, které bylo přijaté v roce 1963 na zasedání členů IUCN. Samotný text úmluvy byl nakonec dohodnut 3. března 1973 na setkání zástupců 80 zemí ve Washingtonu D. C. ve Spojených státech amerických. V platnost pak úmluva CITES vstoupila 1. července 1975 (CITES 2019a).

Smluvní státy, které se rozhodly uzavřít tuto dohodu, uznávají, že volně žijící živočichové a plané rostoucí rostliny jsou ve svých překrásných a mnohotvárných formách nenahraditelnou částí přírodních systémů, které musí být chráněny pro současnou generaci i generace příští. Dále uznávají, že národy a státy jsou a mají být nejlepšími ochránci své vlastní fauny a flóry. Jsou si také vědomy stále rostoucí hodnoty volně žijících živočichů a planých rostlin z hlediska estetického, vědeckého, kulturního, rekreačního a ekonomického. Vzhledem k tomu, že obchod s volně žijícími zvířaty a rostlinami překračuje hranice mezi jednotlivými státy, snaha o jejich regulaci vyžaduje mezinárodní spolupráci. Právě proto byl CITES koncipován v takovém duchu – tedy je založen na spolupráci mezi vládami jednotlivých států. V současné době CITES poskytuje ochranu, a to v několika stupních, více než 30 000 druhům zvířat a rostlin (CITES 2019a).

Československo podepsalo úmluvu 28. února 1992 jako 114. stát. Úmluva vstoupila pro naši zemi v platnost 28. května 1992. Česká republika převzala závazky z úmluvy po rozdělení ČSFR dne 1. 1. 1993 (Klouček 2017).

Úmluva CITES je prováděna v Evropské unii jednotným způsobem na základě legislativy Evropské unie, která u nás začala platit od data vstupu ČR do EU, tedy ode dne 1. 5. 2004. Dnes je signatářem CITES již 183 smluvních stran včetně všech 28 členských států EU a EU jako celku (Klouček 2017).

3.1.2.1 Přílohy CITES

Klouček (2017) uvádí, že předmětem ochrany CITES je v současné době více než 5 000 druhů zvířat a kolem 30 000 taxonů rostlin. Podle stupně ohrožení své existence v přírodě jsou rozděleny do tří kategorií:

- **Druhy přímo ohrožené vyhynutím jsou vyjmenovány v příloze I k CITES.**

Do přílohy I k CITES spadalo roku 2017 přibližně 670 druhů živočichů a 330 druhů rostlin. S druhy, které jsou přímo ohrožené vyhynutím je jakýkoli mezinárodní obchod přísně zakázán, povolen je pouze výjimečně (CITES 2019b).

Patří sem například všichni lidoopi, lemuři, některé druhy medvědů, kytovců a kočkovitých šelem, dále také sloni, nosorožci, luskouni, řada ptáků jako dravci, bažanti a papoušci, mořské želvy, někteří krokodýli a ještěři, velemloci (Klouček 2017).

- **Druhy z přílohy II k CITES, jejichž situace v přírodě není kritická, ale které by mohly být ohroženy, pakliže by využívání pro mezinárodní obchod nebylo regulováno.**

Početně zahrnuje příloha II k CITES téměř 5 000 druhů živočichů a 30 000 druhů rostlin (rok 2017) (CITES 2019b).

Příloha zahrnuje i druhy snadno zaměnitelné za jedince z přílohy I. Mezinárodní obchod s druhy z přílohy II je povolen pouze na základě povolení, která se předkládají při vývozu

a i dovozu příslušným celním orgánům, důraz je však kladen především na povolení země vývozu, která tak dokládá, že vývozem nedochází k ohrožení na přežití volně žijících populací onoho druhu (Klouček 2017).

Pro příklad sem patří: některé opice, kytovci, vydry a kočkovité šelmy, dále hroši, pekari, některé antilopy, plameňáci, druhy sov a papoušků, vybrané druhy leguánů, varanů, exotických žab a ryb, zástupci bezobratlých jako motýli, koráli a sklípkaní,... (Klouček 2017).

• Druhy z přílohy III k CITES jsou ohrožené na území určitého státu, který požádal o regulaci mezinárodního obchodu s nimi.

Tato příloha zahrnuje druhy ohrožené obchodem pouze v určitých zemích či oblastech, kdy návrh na zařazení do přílohy podávají samotné země původu, které tak chtějí chránit své populace daných druhů. Převzatce tak musí předložit buď dokument o původu exemplářů, či vývozní povolení země, kde je daný živočich zařazen do přílohy (Klouček 2017).

V roce 2017 zahrnovala příloha III k CITES přibližně 200 druhů živočichů a 12 rostlinných druhů (CITES 2019b). Patří sem například medojed kapský a hyenka hřivnatá v Botswaně, mravenečník mexický v Guatemale, v Hondurasu pak například nosál bělohubý a chřestýš brazilský, lenochod krátkokrký v Kostarice, a v Indii šakal obecný, promyka pruhovaná, užovka rybářská a zmije řetízková (Klouček 2017).

3.2 TAXONOMIE A VÝSKYT VYBRANÝCH DRUHŮ

3.2.1 TAXONOMIE A VÝSKYT BEZOBRATLÝCH

Taxonomie řádu větvevníků je dle Biolib (2019j) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	žahavci	Cnidaria	Hatschek, 1888
Třída:	korálnatci	Anthozoa	Ehrenberg, 1834
Podtřída:	šestičetní	Hexacorallia	Haeckel, 1866
Řád:	větvevníci	Scleractinia	Bourne, 1900

Zévy se vyskytují v Indo – pacifické oblasti, tedy v tropických vodách Indického oceánu a v centrálním a západním Tichém oceánu (Wells 1997).

Taxonomie čeledi zévovití je dle Biolib (2019k) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	měkkýši	Mollusca	Cuvier, 1795
Třída:	mlži	Bivalvia	Linnaeus, 1758
Řád:		Cardiida	Férussac, 1822
Nadčeď:		Cardioidea	Lamarck, 1809
Čeď:	zévovití	Tridacnidae	Lamarck, 1819

3.2.2 TAXONOMIE A VÝSKYT PARYB

Zástupci rodu *Mobula* se vyskytují celosvětově ve vodách tropického, subtropického a mírného pásu, tedy ve vodách Atlantského, Tichého a Indického oceánu (Couturier et al. 2012).

Taxonomické zařazení rodu *Mobula* je dle Biolib (2019i) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Podkmen:	obratlovci	Vertebrata	Cuvier, 1812
Třída:	paryby	Chondrichthyes	Huxley, 1880
Řád:	rejnoci	Batoidei	
Podřád:		Myliobatiformes	Compagno, 1973
Čeď:	mantovití	Myliobatidae	Bonaparte, 1838
Rod:		<i>Mobula</i>	Rafinesque, 1810

3.2.3 TAXONOMIE A VÝSKYT RYB

Taxonomické kategorie, které jsou pro jednotlivé zástupce shodné, jsou uvedeny níže. Ty kategorie, které se v rámci klasifikace liší, jsou pak uvedeny samostatně v jednotlivých podkapitolách.

Společné taxonomické kategorie vybraných druhů ryb, které jsou součástí celosvětového obchodu, jsou dle Biolib (2019f) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Podkmen	obratlovci	Vertebrata	Cuvier, 1812
Nadtřída:	ryby kostnaté	Osteichthyes	Huxley, 1880
Třída:	paprsoploutví	Actinopterygii	Klein, 1885
Nadřád:	kostnatí	Teleostei	Müller, 1846

3.2.3.1 Ostnoploutví

Sapín zelený se vyskytuje v Indo – pacifické oblasti – od východního pobřeží Afriky až k Tuamotu, severně pak k ostrovům Ryukyu a na jih k Velkému bariérovému útesu a Nové Kaledonii (Froese & Pauly 2019a)

Taxonomické zařazení sapína zeleného je dle Biolib (2019g) následující:

Řád:	ostnoploutví	Perciformes	Bleeker, 1863
Čeď:	sapínovití	Pomacentridae	Bonaparte, 1832
Rod:		<i>Chromis</i>	Cuvier, 1814
Druh:	sapín zelený	<i>Chromis viridis</i>	Cuvier, 1830

Klaun očkátý žije v Indo – západním Pacifiku – tj. východní Indický oceán včetně Andaman a Nikobar, Thajsko, Malajsie, a severozápad Austrálie až k Singapuru, Indonésii a Filipínám (Froese & Pauly 2019b).

Taxonomické zařazení klauna očkátého je dle Biolib (2019h) následující:

Řád:	ostnoploutví	Perciformes	Bleeker, 1863
Čeď:	sapínovití	Pomacentridae	Bonaparte, 1832
Rod:		<i>Amphiprion</i>	Bloch & Schneider, 1801
Druh:	klaun očkátý	<i>Amphiprion ocellaris</i>	Cuvier, 1830

3.2.3.2 Volnoostní

Taxonomie koníčků dle Biolib (2019ch) je následující:

Řád:	volnoostní	Syngnathiformes	Rafinesque, 1810
Čeleď:	jehlovití	Syngnathidae	Rafinesque, 1810
Rod:	koníček	<i>Hippocampus</i>	Rafinesque, 1810

3.2.4 TAXONOMIE A VÝSKYT OBOJŽIVELNÍKŮ

Taxonomické kategorie, které jsou pro jednotlivé zástupce shodné, jsou uvedeny níže. Ty kategorie, které se v rámci klasifikace liší, jsou pak uvedeny samostatně v jednotlivých podkapitolách.

Společné taxonomické kategorie vybraných druhů obojživelníků, které jsou součástí celosvětového obchodu, jsou dle Biolib (2019c) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Třída:	obojživelníci	Amphibia	Linnaeus, 1758
Podtřída:	praví obojživelníci	Lissamphibia	Haeckel, 1866
Infratřída:	žáby	Salientia	Laurenti, 1768
Řád:	žáby	Anura	Fischer von Waldheim 1813

3.2.4.1 Mantelovití

Mantela zlatá má značně omezený areál výskytu – vyskytuje se ve východostředním Madagaskaru, uprostřed oblasti Torotorofotsy a v Andromena Forest poblíž řeky Samarirana. Několik malých populací se vyskytuje také na jihu a severu oblasti Moramanga (Vences & Raxworthy 2008).

Taxonomické zařazení mantely zlaté je dle Biolib (2019d) následující:

Čeleď:	mantelovití	Mantellidae	Laurent, 1946
Rod:	mantela	<i>Mantella</i>	Dubois, 1992
Druh:	mantela zlatá	<i>Mantella aurantiaca</i>	Mocquard, 1900

Kromě mantely zlaté jsou pro obchod s obojživelníky zajímavé prakticky všechny zástupci čeledi Mantellidae (Rabemananjara et al, 2008).

3.2.4.2 Pipovití

Drápatečka krátkonohá je vyskytuje v severní a západní části Demokratické republiky Kongo, konkrétně v ústí řeky Kongo (IUCN SSC Amphibian Specialist Group 2013)

Taxonomické zařazení drápatečky krátkonohé je dle Biolib (2019e) následující:

Čeď:	pipovití	Pipidae	Gray, 1825
Rod		Hymenochirus	Boulenger, 1896
Druh:	drápatečka krátkonohá	Hymenochirus curtipes	Noble, 1924

3.2.4.3 Pralesničkovití

Čeď:	pralesničkovití	Dendrobatidae	Cope, 1865
------	-----------------	---------------	------------

Zástupci čeledi pralesničkovití žijí v tropických oblastech Jižní Ameriky. Zahrnují celou řadu druhů, které jsou velmi oblíbené mezi chovateli díky svému atraktivnímu zbarvení (Sinovas et al. 2017).

3.2.5 TAXONOMIE A VÝSKYT PLAZŮ

Taxonomické kategorie, které jsou pro jednotlivé zástupce shodné, jsou uvedeny níže. Ty kategorie, které se v rámci klasifikace liší, jsou pak uvedeny samostatně v jednotlivých podkapitolách.

Společné taxonomické kategorie vybraných druhů orozených obchodem jsou dle Biolib (2019a) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Podkmen:	obratlovci	Vertebrata	Cuvier, 1812
Nadtřída:	čtyřnožci	Tetrapoda	Gaffney, 1979
Třída:	plazi	Reptilia	Laurenti, 1768
Nadřád:		Lepidosauria	Haeckel, 1866

3.2.5.1 Šupinatí

Krajta královská je široce rozšířena přes celou centrální Afriku od Súdánu až po Ugandu a dále se také vyskytuje v celé západní Africe. Je tedy možné ji nalézt například v Beninu, Kamerunu, Gambii, Libérii, Mali, Nigérii, Ugandě a celé řadě dalších afrických států (Auliya & Schmitz 2010).

Taxonomické zařazení krajty královské je dle Auliya & Schmitz (2010) následující:

Řád:	šupinatí	Squamata	Oppel, 1811
Podřád:	hadi	Serpentes	Linnaeus, 1758
Čeleď:	hroznýšovité	Boidae	Gray, 1825
Podčeleď:	krajty	Pythoninae	Fitzinger, 1826
Rod:	krajta	<i>Python</i>	Daudin, 1803
Druh:	krajta královská	<i>Python regius</i>	Shaw, 1802

Dalšími často obchodovanými druhy z čeledi Boidae jsou **hroznýš královský** *Boa constrictor* Linnaeus, 1758 z rodu *Boa*, **psohlavec zelený** *Corallus caninus* Linnaeus, 1758 a **psohlavec orinocký** *Corallus hortulanus* Linnaeus, 1758 z rodu *Corallus* nebo **anakonda velká** *Eunectes murinus* Linnaeus, 1758 patřící do rodu *Eunectes* (Sinovas et al. 2017).

Leguán zelený obývá tropické části jižní a střední Ameriky (Bolívie, Brazílie, Panama, Venezuela a další). Vyskytuje se také na ostrovech v Karibském moři (Aruba, Bonaire, Montserrat,...). Lidmi byl pak rozšířen na Floridu, Hawai nebo na Kanárské ostrovy (Bock et al. 2018)

Taxonomické zařazení leguána zeleného je dle (Bock et al. 2018) následující:

Řád:	šupinatí	Squamata	Oppel, 1811
Podřád:	ještěři	Sauria	Gauthier, 1984
Čeleď:	leguánovité	Iguanidae	Oppel, 1811
Rod:	leguán	<i>Iguana</i>	Laurenti, 1768
Druh:	leguán zelený	<i>Iguana iguana</i>	Linnaeus, 1758

3.2.5.2 Krokodýli

Kajman brýlový se vyskytuje v celé Jižní Americe (například v Brazílii, Kolumbii, Ekvádoru, Venezuele, Bolívii,...). Je možné ho nalézt také ve státech střední Ameriky. V současné době je jeho výskyt potvrzen také v USA, kam byl tento druh, stejně jako na Kubu, introdukován (Crocodile Specialist Group 1996).

Taxonomické zařazení kajmana brýlového je dle (Crocodile Specialist Group 1996) následující:

Řád:	krokodýli	Crocodylia	Owen, 1842
Čeleď:	aligátorovité	Alligatoridae	Gray, 1844
Rod:	kajman	<i>Caiman</i>	Spix, 1825
Druh:	kajman brýlový	<i>Caiman crocodilus</i>	Linnaeus, 1758

Dalším druhem z řádu krokodýlů, se kterým se celosvětově obchoduje je **aligátor americký** *Alligator mississippiensis* Daudin, 1802 z rodu *Alligator* (Schlaepfer et al. 2005).

3.2.5.3 Želvy

Želva náderná je druh, který se původně vyskytoval pouze ve Spojených státech amerických (celkem ve 22 státech) a v Mexiku. Tento druh byl z USA rozšířen prakticky do celého světa – dnes je možné tuto želvu nádhernou nalézt jak v Evropě (Španělsko, Francie, Švýcarsko, Nizozemí, Německo), tak v Asii (Kambodža, Čína, Taiwan, Thajsko, Japonsko) nebo dokonce v Jihoafrické republice (van Dijk et al. 2011).

Taxonomické zařazení želvy nádherné je dle van Dijk et al. (2011) následující:

Řád:	želvy	Testudines	Linnaeus, 1758
Čeď:	emydovití	Emydidae	Rafinesque, 1815
Rod:		<i>Trachemys</i>	Agassiz, 1857
Druh:	želva nádherná	<i>Trachemys scripta</i>	Thunberg in Schoepff, 1792

Dalšími druhy, které jsou ve velké míře zastoupeny na trhu se zvířaty, jsou **želva Hamiltonova** *Geoclemys hamiltonii* Gray, 1831 z rodu *Geoclemys*. Z rodu *Astrochelys* se obchoduje se **želvou paprščitou** *Astrochelys radiata* Shaw, 1802 a **želvou angonokou** *Astrochelys yniphora* Vaillant, 1885 (C4ADS 2018).

3.2.6 TAXONOMIE A VÝSKYT PTÁKŮ

Taxonomické kategorie, které jsou pro jednotlivé zástupce shodné, jsou uvedeny níže. Ty kategorie, které se v rámci klasifikace liší, jsou pak uvedeny samostatně v jednotlivých podkapitolách.

Společné taxonomické kategorie vybraných druhů ohrožených obchodem jsou dle Biolib (2019b) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Podkmen:	obratlovci	Vertebrata	Cuvier, 1812
Nadtřída:	čtyřnožci	Tetrapoda	Gaffney, 1979
Třída:	ptáci	Aves	Linnaeus, 1758
Nadřád:	letci	Neognathae	Pygraft, 1900

3.2.6.1 Pěvci

Panenka muškátová se původně vyskytovala pouze v Asii, a to hlavně v její jihovýchodní části (Kambodža, Vietnam, Malajsie, Myanmar, Thajsko,...). V současné době je introdukována například do Austrálie, Spojených Arabských Emirátů nebo na Jamajku či Hawai (BirdLife International 2016).

Taxonomické zařazení panenky muškátové je dle (BirdLife International 2016) následující:

Řád:	pěvci	Passeriformes	Linnaeus, 1758
Čeleď:	astrildovití	Estrildidae	Bonaparte, 1850
Rod:		<i>Lonchura</i>	Sykes, 1832
Druh:	panenka muškátová	<i>Lonchura punctulata</i>	Linnaeus, 1758

Původní výskyt bulbula červenouchého zahrnuje Bangladéš, Bhútán, Kambodžu, Čínu, Indii, Laos, Malajsii, Myanmar, Thajsko, Vietnam, Nepál. Tento druh byl však také introdukován do Austrálie, Saudské Arábie, USA nebo na Mauricius či Seychely (BirdLife International 2017).

Taxonomické zařazení bulbula červenouchého je dle (BirdLife International 2017) následující:

Řád:	pěvci	Passeriformes	Linnaeus, 1758
Čeleď:	bulbulovití	Pycnonotidae	Gray, 1840
Rod:		<i>Pycnonotus</i>	Boie, 1826
Druh:	bulbul červenouchý	<i>Pycnonotus jocosus</i>	Linnaeus, 1758

Kromě bulbula červenouché ze z rodu *Pycnonotus* také lovem ohrožen kriticky ohrožený asijský **bulbul korunkatý** *Pycnonotus zeylanicus* J. F. Gmelin, 1789, který je zároveň také vlajkovým druhem kampaně Silent Forest (viz kapitola 3. 4. 7) (Silent Forest 2019a).

3.2.6.2 Papoušci

Ara ararauna je papoušek Jižní Ameriky a vyskytuje se v celé řadě států – Bolívie, Brazílie, Kolumbie, Ekvádor, Francouzská Guyana, Peru. Svým výskytem v Panamě zasahuje i do Ameriky střední. Byl také introdukován do Trinidadu a Tobaga (BirdLife International 2018).

Taxonomické zařazení je dle Biolib (2019) následující:

Řád:	papoušci	Psittaciformes	Rafinesque, 1815
Rod:	ara	<i>Ara</i>	Lacépède, 1799
Druh:	ara ararauna	<i>Ara ararauna</i>	Linnaeus, 1758

Dalšími druhy papoušků, se kterými se často obchoduje, je například **ara žlutokrký** *Primolius auricollis* Cassin, 1853 z rodu *Primolius* nebo **amazonan modročelý** *Amazona aestiva* Linnaeus, 1758 patřící do rodu *Amazona*.

3.2.7 TAXONOMIE A VÝSKYT SAVCŮ

Taxonomické kategorie, které jsou pro jednotlivé zástupce shodné, jsou uvedeny níže. Ty kategorie, které se v rámci klasifikace liší, jsou pak uvedeny samostatně v jednotlivých podkapitolách.

Společné taxonomické kategorie nejvíce ohrožených druhů jsou dle Mammal species of the World (Wilson & Reeder 2005) následující:

Říše:	živočichové	Animalia	Linnaeus, 1758
Kmen:	strunatci	Chordata	Bateson, 1885
Podkmen:	obratlovci	Vertebrata	Cuvier, 1812
Nadtrída:	čtyřnožci	Tetrapoda	Gaffney, 1979
Třída:	savci	Mammalia	Linnaeus, 1758
Nadřád:	placentálové	Placentalia	Owen, 1837

3.2.7.1 Primáti

Outloň váhavý se vyskytuje v Indonésii, konkrétně na například na ostrovech Sumatra, Batam nebo Galang, Malajsii, Thajsku a v Singapuru (Nekaris & Streicher 2008).

Podle Wilson & Reeder (2005) je taxonomické zařazení outloň váhavého následující:

Řád:	primáti	Primates	Linnaeus, 1758
Podřád:	poloopice	Strepsirrhini	É. Geoffroy, 1812
Infrařád:		Lorisiformes	Gregory, 1915
Čeleď:	outloňovití	Lorisidae	Gray, 1821
Rod:		<i>Nycticebus</i>	É. Geoffroy, 1812
Druh:	Outloň váhavý	<i>Nycticebus coucang</i>	Boddaert, 1785

3.2.7.2 Luskouni

Z řádu luskounů je možné v rámci obchodu narazit na téměř všechny druhy, a to jak africké, tak hlavně na ty asijské. Luskouni totiž patří mezi nejčastěji lovené volně žijící živočichy v celé jihovýchodní Asii (Shepherd et al. 2007). Mezi asijské druhy luskounů patří luskoun tlustoocasý, který se vyskytuje v Indii, Nepálu, Pákistánu a na Srí Lance. Pravděpodobně došlo k jeho vyhubení v Bangladéši (Baillie et al. 2012). Dalším asijským druhem je luskoun krátkoocasý vyskytující se v Bhútánu, Číně, Indii, Laosu, Mynmaru, Nepálu, Taiwanu, Thajsku a Vietnamu a jehož místa výskytu jsou téměř totožná s luskounem jávským (Challender et al. 2014). Luskoun ostrovní se však jako jediný vyskytuje pouze na Filipínách (Legrada et al. 2014).

Podle Wilson & Reeder (2005) je taxonomické zařazení rodu *Manis* následující:

Řád:	luskouni	Pholidota	Weber, 1904
Čeleď:	luskounovití	Manidae	Gray, 1821
Rod:	luskouni	<i>Manis</i>	Linnaeus, 1758

Nejvíce jsou obchodem postiženi **luskouni tlustoocasí** *Manis crassicaudata* Gray 1827, **luskouni krátkoocasí** *Manis pentadactyla* Linnaeus, 1758, **luskouni jávší** *Manis javanica javanica* Desmarest, 1822 (Yang et al. 2007) a **luskouni ostrovní** *Manis javanica culionensis* de Elera, 1915 (Lagrada et al. 2014).

3.2.7.3 Šelmy

Dalšími častými obchodovanými druhy jsou zástupci z řádu šelem, hlavně pak zástupci čeledi medvědovití a kočkovití.

Medvěd malajský se vyskytuje v jižní a jihovýchodní Asii, konkrétně ve státech Bangladéš, Brunej, Kambodža, Indie, Indonesie, Laos, Malajsie, Myanmar, Thajsko a Vietnam. K lokálnímu vyhubení došlo v Singapuru (Scotson et al. 2017).

Podle Wilson & Reeder (2005) je taxonomické zařazení medvěda malajského následující:

Řád:	šelmy	Carnivora	Bowdich, 1821
Podřád:	psotvární	Caniformia	Kretzoi, 1938
Čeleď:	medvědovití	Ursidae	Fischer de Waldheim, 1817
Rod:		<i>Helarctos</i>	Horsfield, 1825
Druh:	medvěd malajský	<i>Helarctos malayanus</i>	Raffles, 1821

Kromě medvěda malajského se obchoduje také s **medvědem ušatým** *Ursus thibethanus* Cuvier, 1823. patřícím do rodu *Ursus*.

Rozmnožující se populace tygrů se v současné době vyskytují pouze v osmi státech – Bangladéš, Bhútán, Indie, Indonesie, Malajsie, Nepál, Rusko a Thajsko. Existují i záznamy reprodukcí se populací v Číně a Mynmaru, nicméně v tomto případě jsou tyto populace závislé na tygrech, kteří do těchto oblastí přichází ze sousedních států (Goodrich et al. 2015).

Podle Wilson & Reeder (2005) je taxonomické zařazení tygra následující:

Čeleď:	kočkovití	Felidae	Fischer de Waldheim, 1817
Podčeleď:	velké kočky	Pantherinae	Pocock, 1917
Rod:		<i>Panthera</i>	Oken, 1816
Druh:	tygr	<i>Panthera tigris</i>	Linnaeus, 1758

Kromě tygrů je možné se na trhu setkat také s dalším zástupcem rodu *Panthera*, a to **levhartem skvrnitým** *Panthera pardus* Linnaeus, 1758 nebo s **levhartem obláčkovým** *Neofelis nebulosa* Griffith, 1821 z rodu *Neofelis* (Oswel 2010).

3.2.7.4 Chobotnatci

Slon africký se v současné době vyskytuje ve 37 zemích subsaharské Afriky. V některých státech došlo v uplynulých letech k vyhubení slonů afrických (Burundi, Gambie, Maritánie a Svazijsko). V 80. a 90. letech minulého století byli sloni afričtí do Svazijska reintrodukováni. V rámci celého kontinentu je však populace slonů značně fragmentována (Blanc 2008).

Slon indický se v současné době vyskytuje v izolovaných populacích ve 13 státech (Bangladéš, Bhután, Kambodža, Čína, Indie, Indonésie, Laos, Malajsie, Myanmar, Nepál, Srí Lanka, Thajsko, Vietnam). Dříve se sloni indičtí vyskytovali také v Pákistánu, kde jsou však v současné době vyhubeni (Choudhury et al. 2008).

Podle Wilson & Reeder (2005) je taxonomické zařazení slona afrického a indického následující:

Řád:	chobotnatci	Proboscidea	Illiger, 1811
Čeleď:	slonovití	Elephantidae	Gray, 1821
Rod:		<i>Loxodonta</i>	Anonymous, 1827
Druh:	slon africký	<i>Loxodonta africana</i>	Blumenbach, 1797
Rod		<i>Elephas</i>	Linnaeus, 1758
Druh:	slon indický	<i>Elephas maximus</i>	Linnaeus, 1758

3.2.7.5 Nosorožci

Převážná část afrických nosorožců se vyskytuje v jižní Africe (Emslie et al. 2012a; Emslie et al. 2012b). Nosorožec tuponosý se vyskytuje hlavně v Jihoafrické republice a byl reintrodukovan do Namibie, Zambie, Keni, Botswany, Zimbabwe, Ugandy a Mosambiku (Emslie et al. 2012b). Nosorožec Cottonův je dnes ve volné přírodě vyhynulý a poslední jedinci žijí v rezervaci Ol Pejeta v Keni (Caro & Riggio 2014). Nosorožec dvourohý se vyskytuje v Namibii, Angole, Jihoafrické republice, Botswaně, Keni, Tanzánii a Zimbabwe (Emslie et al. 2012a).

Zbývající populace nosorožce jávského se vyskytuje v národním parku Ujung Kulon na Jávě. Malá skupinka se pohybuje také v národním parku Cat Loc, ale zdá se tak malou a nerozšiřující se, že je možné, že skupinu tvoří pouze jedinci jednoho pohlaví nebo jedinci vysokého věku (Strien et al. 2008a). Nosorožci indičtí mají hlavní oblasti výskytu v Indii a Nepálu (Talukdar et al. 2008). Nosorožec sumaterský se vyskytuje převážně v Indonésii, kdy největší populace obývá národní park Bukit Barisan Selatan na jižní Sumatře a druhá největší skupina sídlí v národním parku Gunung Leuser (Emslie et al. 2007).

Taxonomické zařazení nosorožců afrických dle Groves & Grubb (2011) a nosorožců asijských dle Wilson & Reeder (2005) je následující:

Řád:	lichokopytníci	Perissodactyla	Owen, 1848
Čeleď:	nosorožcovití	Rhinocerotidae	Gray, 1821
Rod:		<i>Ceratotherium</i>	Gray, 1867
Druh:	nosorožec tuponosý	<i>Ceratotherium simum</i>	Burchell, 1817
Druh:	nosorožec Cottonův	<i>Ceratotherium cottoni</i>	Lydekker, 1908
Rod		<i>Diceros</i>	Gray, 1821
Druh:	nosorožec dvourohý	<i>Diceros bicornis</i>	Linnaeus, 1758
Rod:		<i>Rhinoceros</i>	Linnaeus, 1758
Druh:	nosorožec jávský	<i>Rhinoceros sondaicus</i>	Desmarest, 1822
Druh:	nosorožec indický	<i>Rhinoceros unicornis</i>	Linnaeus, 1758
Rod:		<i>Dicerorhinus</i>	
Druh:	nosorožec sumaterský	<i>Dicerorhinus sumatrensis</i>	Fischer, 1814

3.3 MEZINÁRODNÍ OBCHOD SE ZVÍŘATY

3.3.1 OBCHOD S BEZOBRATLÝMI ŽIVOČICHY

S více než 500 druhů bezobratlých živočichů (kromě korálů) se obchoduje pro okrasné účely. Nejpravděpodobnější odhady poukazují na přibližně 9 – 10 miliónů ročně obchodovaných jedinců, nejčastěji jsou obchodem poznamenáni měkkýši, garnáti a sasanky. Jen krevety rodů *Lysmata* a *Stenopus* a sasanky rodu *Heteractis* tvoří přibližně 15 % všech obchodovaných bezobratlých živočichů (Wabnitz et al. 2003).

Koráli tvoří pravděpodobně nejžádanější skupinu bezobratlých živočichů lovených pro zájmový chov či okrasné účely. Několik druhů žahavců, a zvláště pak právě korálů, je klasifikováno jako druhy ohrožené a to nejen z důvodu sběru pro obchod se suvenýry, ale také kvůli globálnímu oteplování a stoupající hladině oceánů (Burnie 2002). Celkem 140 druhů takzvaných tvrdých korálů, téměř všech z řádu větevníci Scleractinia, je využíváno v obchodě po celém světě. Odhad ročního obrátu se pohybuje mezi 11 – 12 milióny kusů. Nejoblíbenější druhy jsou pravděpodobně z rodů *Trachyphyllia*, *Euphyllia*, *Goniopora*, *Acropora*, *Plerogyra* a *Catalaphyllia*. Obchoduje se však i s takzvanými měkkými (nepravými) korály, a to s přibližně s 61 druhů, představujícími téměř 390 000 kusů ročně prodaných jedinců. V tomto případě patří mezi nejčastější rod *Sarcophyton* a *Dendronephthya*. Údaje z let 1997 – 2001 poukazují na Indonésii, Fidži, Šalamounovy ostrovy a stát Tonga jako na hlavní vývozce živých korálů, jejichž vývoz byl z více jak 95 % zapříčiněn právě těmito zeměmi. Mezi nejvýznamnější dovozce korálů patří Spojené státy, Evropská Unie a Japonsko (Wabnitz et al. 2003).

Obří škeble představují stále větší podíl vývozu živých bezobratlých určených jako exempláře do akvárií, hrají důležitou roli v odstraňování nebezpečných látek z vody pro ostatní živočichy v nádrži (Wabnitz et al. 2003). Čeled' zévovití obsahuje dva rody, zévy obrovské z rodu *Tridacna* jsou největšími mlži na světě, vyskytují se v Indo – pacifické oblasti a jejich schránky jsou vystavovány v obchodech s kuriozitami (Wells 1997). Zévy obrovské mohou totiž dorůst až 1,2 metru a vážit přes 200 kilogramů (Bale 2016). Jejich maso se podává jako pochoutka a některými asijskými a pacifickými zeměmi je považováno za afrodisiakum. Atraktivněji zbarvené druhy, jako zéva velká, zéva útesová a zéva hladká jsou v akvariijním průmyslu populárními okrasnými organismy. Se zévou šupinatou a zévou obrovskou je obchodováno také, avšak ne v takové míře, jako s výše zmíněnými (Ellis 1998).

Všechny druhy korálů s tvrdou vápenitou schránkou (Scleractinia) a druhy čeledi zévovití Tridacnidae jsou uvedeny v příloze II k CITES, je s nimi tedy povoleno obchodovat za předpokladu, že je k nim připojeno vývozní povolení (CITES 2017).

Obchod se zvířaty v oblasti sladkovodních korýšů, včetně raků, se v posledních desetiletích rychle rozrostl a stal se významnou cestou pro zavlečení invazních druhů do Evropy (Patoka et al. 2012). Poznatky o rizicích a negativních dopadech, které s sebou přináší obchodování a tedy i přemísťování živých nepůvodních raků, jsou velmi důležité při ochraně druhů původních

(Chucholl et al. 2012). Holdich et al. (2009) rozdělili evropské invazní korýše do dvou skupin. První skupina zahrnuje druhy zavlečené před rokem 1975, které byly určeny pro akvakulturu a pro lidskou spotřebu. Druhá skupina jsou pak druhy, které se rozšířily po roce 1980 – a to hlavně díky obchodu za účelem domácího chovu okrasných raků. Nové invazní druhy raků, které je možné nalézt ve volné přírodě, pocházejí převážně od soukromých chovatelů – jedná se o úniky z akvárií nebo zahradních jezírek (Peay 2009). Část z takto uniklých druhů vytvořila fungující populace. Nicméně i s druhy z první skupiny se obchoduje jako s domácími zvířaty – proto se mohou do přírody dostat i druhy další, jako se tomu stalo v Německu s druhem *Procambarus clarkii* Girard, 1852 (Holdich 2002).

Na rozdíl od rozsáhlého chovu raků pro akvakulturu a lidskou spotřebu, není chov okrasných raků považován jako vážná hrozba pro vodní ekosystémy v celé řadě zemí (Turkmen & Karadal 2012), včetně České republiky (Patoka et al. 2012).

3.3.2 OBCHOD S PARYBAMI

Ačkoli je několik druhů mant a žraloků již uvedených v přílohách CITES, nebyla doposud problematika nadměrného lovu těchto druhů brána moc vážně. V současnosti je však ochrana mořských druhů jednou z prioritních otázek na zasedáních Konference smluvních stran k CITES a výsledkem by mělo být zpřísnění ochrany (Klouček 2017).

3.3.2.1 Rejnoci

V posledních dvou desetiletích se na trh čím dál více dostávali zástupci řádu pravých rejnoků Rajiformes, konkrétně pak převážně zástupci rodů *Manta* a *Mobula*, po kterých je poptávka nejen pro jejich žaberní plátky, ale jsou využíváni také v tradiční čínské medicíně (Couturier et al. 2012).

O'Malley (2017) uvádí, že ve městě Guangzhou (také známé jako Kanton) v provincii Kuang – tung v jižní Číně, bylo v letech 2011 a 2013 spočteno přibližně 1 100 obchodníků v klíčových tržních oblastech, přičemž 12 % z nich viditelně nabízelo žaberní plátky k prodeji. V roce 2015 byl proveden výzkum u více než 2 100 obchodníků v těchto tržních oblastech, z nichž více než 3 % měly v prodeji žaberní plátky. Prodejci byli rozděleni na tři hlavní skupiny:

- Velcí dodavatelé, kteří se specializují na žaberní plátky, rybí měchýře, mořské koníky a ryby řádu čtverzubců a těchto produktů mají velké zásoby.
- Větší obchodníci s rozsáhlou nabídkou produktů od sušených mořských plodů až po produkty pro tradiční čínskou medicínu.
- Maloobchodníci s omezeným počtem žaberních plátků a malých sušených mořských živočichů.

Podle velkých dodavatelů těchto produktů se žaberní plátky dováží ze zámoří nebo se nakupují přímo z čínských přístavů či od zpracovatelů. Tito dodavatelé je pak prodávají maloobchodním prodejnám, restauracím nebo jednotlivcům (O'Malley 2017).

Průzkum internetu v roce 2014 odhalil 56 prodejců, kteří inzerovali žaberní plátky z rejnoků prostřednictvím čínského online obchodu Taobao.com. Většina prodejců sídlí právě v provincii Kuang – tung v jižní Číně. Osmnáct z těchto odhalených prodejců byli identifikováni jako „hlavní prodejci“, kteří žaberní plátky získávají většinou přímým odlovem. Prodejci uvedli, že jen malá část jejich podnikání pochází z prodeje přes internet, jelikož primárními kupujícími jsou ženy v domácnosti ve středním věku, které údajně nejsou zvyklé nakupovat on-line (O'Malley 2017).

Z výzkumů vyplývají tři hlavní druhy rejnoků, se kterými se obchoduje pro jejich žaberní plátky – rejnoci rodu *Mobula*, manta chilská *Mobula tarapacana* Philippi, 1892, malé žaberní plátky se potom získávají od manty japonské *Mobula japonica* Müller a Henle, 1841, manty Thurstonovy *Mobula thurstoni* Lloyd, 1908, a možná i od dalších zástupců rodu *Mobula*. Ve všech třech letech výzkumu (2011, 2013, 2015) byly objeveny také žábry žraloka obrovského *Rhincodon typus* Smith, 1828, vydávané za žaberní plátky rejnoků (O'Malley 2017).

3.3.2.2 Žraloci

Hlavním předmětem mezinárodního obchodu se žraloky je jejich maso a ploutve. Jen za rok 2013 se po celém světě rozvezlo více než 120 tisíc tun žraločího masa. Obchod s ploutvemi vynesl za ten samý rok obchodníkům přes 200 milionů dolarů, přičemž žraločí ploutve mají pro spotřebitele větší hodnotu než samotné žraločí maso. V tržním průmyslu se žraločím masem hrají významnou roli také manty a rejnoci (Ya 2017).

Analýzy údajů FAO ukázaly, že největším dovozcem a vývozcem žraločích ploutví je Hong Kong a hned za ním Singapur, který sice nemá domácí odlov žraloků, ale je hlavním zpracovatelem. Hodnoceno bylo období za roky 2005 až 2007 a 2012 až 2013. Nejvýznamějším spotřebitelem pro Singapur byla pak Korejská republika, Itálie a Brazílie (Ya 2017).

Z 30 druhů žraloků, uvedených na seznamu CITES, bylo za posledních 10 let zjištěno 5 druhů, se kterými se právě na singapurském trhu obchoduje. Jmenovitě je to žralok veliký *Cetorhinus maximus* Gunnerus, 1765, žralok sled'ový *Lamna nasus* Bonnaterre, 1788, žralok dlouhoploutvý *Carcharhinus longimanus* Poey, 1861, kladivoun bronzový *Sphyrna lewini* Griffith a Smith, 1834 a kladivoun velký *Sphyrna mokarran* Rüppell, 1837. Přičemž zástupci *Cetorhinus maximus* byli všichni dovezeni z Nového Zélandu a *Lamna nasus* výhradně ze Španělska. Dohromady bylo během hodnoceného období obchodováno s více než 3 tisíci kilogramy z uvedených 5 druhů žraloků (Ya 2017).

Kromě obchodu s druhy uvedenými na listině CITES nebylo možné určit další konkrétní data o obchodu se žraloky. Avšak z rozhovoru se Singapurskou asociací námořního a pozemního zboží, největší obchodní organizací se žraloky, vyšlo najevo, že více než 70 % žraločích ploutví pochází

ze žraloka modrého *Prionace glauca* Linnaeus, 1758. Mezi další klíčové žraloky pak patří například psohlav obecný *Galeorhinus galeus* Linnaeus, 1758, hladkoun novozélandský *Mustelus lenticulatus* Phillipps, 1932 a žraloci rodu *Isurus* a *Carcharhinus* (Ya 2017).

3.3.3 OBCHOD S RYBAMI

Obchod s mořskými živočichy pro domácí a veřejná akvária se rozrostl do významného světového průmyslu. Miliony mořských ryb jsou každoročně loveny z korálových útesů a souvisejících stanovišť (Rhyne et al. 2017). Odhady poukazují na 20 až 24 miliónů ročně obchodovaných ryb v téměř 1 500 druzích (Wabnitz et al. 2003). Wabnitz et al. (2003) předpokládají, že 1,5 až 2 milióny lidí na celém světě vlastní doma akvárium s nějakými mořskými živočichy a dodávají, že hodnota průmyslu, který živí akvaristickou zálibu, se odhaduje na 200 – 330 miliónů amerických dolarů ročně.

Okrasné druhy mořských ryb se sbírají a exportují převážně z jihovýchodní Asie, stále více ale i z několika ostrovních zemí v Indickém a Tichém oceánu. Významným cílovým trhem jsou pak Spojené státy americké a Evropská Unie, v menší míře také Japonsko (Wabnitz et al. 2003).

Údaje z let 2008, 2009 a 2011, vypovídající o rozmanitosti dovezených ryb do USA, ukazují, že více než polovinu z celkového počtu představovalo celkem 20 druhů. Pořadí těchto druhů se za zmíněná léta téměř nezměnilo. Nejpopulárnějším druhem ve všech třech letech byl sapín zelený. V závislosti na roce výzkumu byl vyvezen 13 – 16 států ve více jak 10 % celkového dovozu ryb. Jedinou rybou, která byla vyvezena stejně velkým počtem zemí (v průměru 15) byl bodlok pestrý *Paracanthurus hepatus* Linnaeus, 1766 (Rhyne et al. 2017). Velmi podobně tomu bylo i v období 1997 – 2002, kdy téměř polovinu obchodem postižených ryb (globálně) tvořili právě zástupci čeledi sapínovití s nejčastěji zastoupeným sapínem zeleným. Dalšími nejčastěji vyváženými rybami byl klaun očkátý, komorník běloocasý *Dascyllus aruanus* Linnaeus, 1758 a sapínek modrý *Chrysiptera cyanea* Quoy & Gaimard, 1825 (Wabnitz et al. 2003).

Přibližně 82 záchytnů mořských produktů bylo zaznamenáno při letecké přepravě za období leden 2009 až prosinec 2017. Počet záchytnů mořských produktů na letištích od roku 2009 rapidně vzrostl. Mnoho z těchto hlášení o zabavení neudává úplné informace o číslech. C4ADS nemá tedy dostatečné údaje o všech nezákonně přepravovaných mořských druzích (C4ADS 2018).

Některé zásilky jsou totiž hlášeny pouze podle váhy, jiné z hlediska počtu mořských produktů. Ze všech zabavených mořských produktů byli nejčastější položkou mořští koníci, kteří představovali téměř 25 % záchytnů. Například roku 2015 obsahovala pouze jedna zabavená zásilka údaje o hmotnosti i počtu, jednalo se o 1 000 koníčků o celkové hmotnosti 3 kilogramy. Bohužel pouze jedna kompletní informace je stěží postačující k pokusu o porovnání přepravy jednotlivých mořských druhů. Další 15 % zabavených zásilek pak představovali úhoři. Po 13 % představovaly pak skupiny ostatních ryb, měkkýšů a korálů. Všechny pět těchto skupin dávalo dohromady celkem 80 % ze všech zachycených mořských produktů za období 2009 až 2017 (C4ADS 2018).

Navzdory růstu a diverzifikaci obchodu s akvaristikou není dosud sběr dat povinný, a proto chybí komplexní informace o objemu a rozmanitosti druhů, se kterými se ve světě obchoduje. Tento nedostatek informací znemožňuje studovat obchodní cesty. Bez údajů o objemu a rozmanitosti jednotlivých druhů zvířat není jasné, jak mohou vlády vyvážejících a dovážejících zemí efektivně dohlížet na obchodní průmysl, nebo jak by měla být podporována udržitelnost (Rhyne et al. 2017). Naléhavou potřebu o základní informace, které se týkají populační dynamiky a charakteristiky životního stylu mořských organismů, na které se zaměřuje obchod s okrasnými mořskými organismy, zmínili již Wabnitz et al. (2003). Ti také poukázali na nutnost snížení dopadu obchodu na životní prostředí, které je nekontrolovaným sběrem vodních živočichů devastováno, doporučili provádět opatření jako kvóty a početní limity zemím původu nejvíce postižených okrasných druhů, včetně zřízených oblastí pro rybolov a rybářských povolení.

Členové CITES si jsou dnes vědomi celosvětové problematiky nedostatečné ochrany mořských ryb před nadměrným rybolovem a navazují spolupráci s příslušnými organizacemi, které jsou zaměřené na regulaci a udržitelné využívání mořských ryb (FAO,...). Zmíněná problematika se dostala mezi prioritní témata pro jednání smluvních stran CITES a brzy by tak mezi chráněné druhy (jako jsou jeseteři kvůli kaviáru nebo úhoři) mohly přibýt další ohrožené druhy (Klouček 2017).

3.3.4 OBCHOD S OBOJŽIVELNÍKY

Následkem stále se rozšiřující lidské populace a s tím spojeným zmenšováním oblastí divoké přírody klesají i populace obojživelníků. Faktory zodpovědné za pozorované poklesy zahrnují změny přirozeného prostředí, klimatu, výskyt nemocí, ultrafialové záření a cizorodé chemikálie a pak také vliv invazních druhů. Sběr či lov jednotlivých zvířat, ať už pro vlastní, či obchodní účely, výrazně přispívá k úbytku konkrétních druhů zvířat (Gibbons et al. 2000).

S obojživelníky se obchoduje především pro účely zájmového chovu (např. drápatečka krátkonohá) a dále pro gastronomický průmysl (skokan volský *Lithobates catesbeianus* Shaw, 1802). Se spoustou druhů se obchoduje z více důvodů – zájmový chov, tradiční čínská medicína nebo na jídlo (Schlaepfer et al. 2005).

Jen přes hranice Spojených států došlo v letech 1998 – 2002 k importu 14,7 miliónů volně žijících obojživelníků. Údaje o zásilkách pak ukázaly, že převážná většina sloužila komerčním účelům (Schlaepfer et al. 2005).

Drápatečka krátkonohá a čolek východní *Hypselotriton orientalis* David, 1873 patří k nejvýznamnějším druhům obojživelníků importovaným do USA v letech 1998 – 2002 v souvislosti se zájmovým chovem. Skokan volský byl primárním obojživelníkem pro gastronomické účely a dovážel se jak po celých kusech, tak po jednotlivých částech. V exportu z USA v daných letech vedly opět zásilky s drápatečkami krátkonohými, následovány čolky

ohňobřichými *Cynops pyrrhogaster* Boie, 1826, oba druhy zároveň určeny právě pro zájmový chov (Schlaepfer et al. 2005).

Vzhledem k biologickým zvláštnostem a atraktivnímu zbarvení jsou významným předmětem obchodu s obojživelníky některé z madagaskarských druhů žab. Tisíce jedinců jsou každoročně vyváženy a prodávány teraristům pro domácí chov. Jsou to převážně žáby spadající do rodu *Mantella* (madagaskarské jedovaté žáby) a pak některé další zajímavé rody (Andreone et al. 2006).

Jedním z nejznámějších příkladů komerčního vykořisťování je sběr žab mantel zlatých. Jedná se o druh, který byl na trhu velice poptáván pro své jasně žluto – červené zbarvení a obecnou nenáročnost chovu v zajetí (Andreone et al. 2006). Mantela zlatá byla do seznamu CITES zahrnuta v roce 1995, celý rod pak o pět let později (Rabemananjara et al. 2008).

Téměř všechny druhy rodu *Mantella* jsou pro obchod potenciálně zajímavé a právě z toho důvodu byl celý rod zařazen do přílohy CITES II. Ačkoli některé druhy, jako například mantela hnědočerná *Mantella betsileo* Grandidier, 1872 a *Mantella baroni* Boulenger, 1888 jsou do značné míry přizpůsobitelné změnám habitatu, mohou lokálně dosáhnout vysoké hustoty a pravděpodobně jsou stále rozšiřovány. Jiné druhy však, jako mantela Meierova *Mantella haraldmeieri* Busse, 1981, mantela černá *Mantella bernhardi* Vences, Glaw, Peyrieras, Böhme a Busse, 1994, mantela černožlutá *Mantella cowanii* Boulenger, 1882 mají velice omezená místa výskytu, kde jsou potenciálně ohroženy lokálním vyhubením v důsledku změny biotopu a komerčního lovu. Navzdory jejich zranitelnosti je k dispozici málo informací o jejich počtech v přírodě, ačkoli jsou k dispozici některé přísnější údaje o jejich koncentraci v komerčních obchodech (Rabemananjara et al, 2008).

Amazonie patří za jednu z nejvíce rozmanitých zemí, co se počtu druhů obojživelníků týče. Brazílie a Kolumbie s přibližně 800 druhy obojživelníků a Ekvádor a Peru s více než 400 druhy jsou zeměmi s největším počtem obojživelných druhů (Stuart et al. 2008).

Převážnou část vývozu obojživelníků z oblastí Jižní Ameriky v letech 2005 – 2014 uvedených na seznamu CITES tvořily jedovaté žáby čeledi pralesničkovití Dendrobatidae, v průměru šlo o 2 500 jedinců ročně. Dominovaly zde čtyři druhy: pralesnička mnohobarvá *Dendrobates tinctorius* Cuvier, 1797, pralesnička černožlutá *Ameerega trivittata* Spix, 1824, pralesnička skvrnobřichá *Ranitomeya ventrimaculata* Shreve, 1935, pralesnička harlekýn *Dendrobates leucomelas* Steindachner, 1864. Většina žab exportovaných z tohoto regionu pocházela z volné přírody v Surinamu a Guyaně. Zbývající část obchodu se skládala především z žab z Kolumbie, Peru a žabích farem z Ekvádoru, což značí o vzniku nových metod obchodu s obojživelníky (Sinovas et al. 2017).

Roku 2011 započala soukromá organizace v Ekvádoru, třetí nejrozmanitější zemi, co se obojživelníků týče, snahu o ochranu obojživelníků. Došlo k vzniku rančů s cílem podpořit obojživelníky a jejich ochranu. Chov na rančích probíhá v místě výskytu ohrožených druhů. Snaha je tedy o dosažení chovu in situ v částečně otevřených čtvercových „ohrádkách“. Tyto ohrádky

jsou automaticky zavlažovány a každá je umístěna tak, aby poskytovala dostatek slunečního záření. Dostatek potravy, přístřeší a úkrytů pro vajíčka je zajištěn množstvím vysazených rostlin a přidaných větví a listů. Žáby se však odsud nevrací zpět do volné přírody kvůli riziku infekce chytridiomykózou, která je u obojživelníků velmi rozšířená a nebezpečná (Sinovas et al. 2017).

To, zda a jak ovlivňuje intenzivní lov přežití druhů s vysokou hustotou populace je do značné míry neznámé, avšak druhy s omezeným výskytem by nekontrolovaným lovem pravděpodobně trpěly. Tyto úvahy zdůrazňují naléhavou potřebu shromažďovat údaje o druzích obojživelníků kriticky ohrožených (CR) a ohrožených (EN). Je třeba navrhnout akční plány pro správný management těchto druhů (Andreone et al. 2006)

Global Amphibian Assessment označil devět kriticky ohrožených druhů, jsou jimi: mantela zlatá, mantela černožlutá, mantela modronohá *Mantella expectata* Busse & Böhme, 1992, *Mantella milotympanum* Staniszewski, 1996, mantela zelená *Mantella viridis* Pintak & Böhme, 1988, parosníčka šperkovaná *Scaphiophryne gottlebei* Busse & Böhme, 1992, *Mantidactylus pauliani* Guibé, 1974, létavka Williamsova *Boophis williamsi* Guibé, 1974, *Stumpffia helena* Vallan, 2000 (Andreone et al. 2005).

Tento seznam zdůraznil, na které druhy by se měly zaměřit hlavní záchranné akce a v důsledku toho bylo rozhodnuto zahájit výzkumný program, který umožní studie některých vybraných druhů. V rámci tohoto programu byly vytyčeny dva zásadní body - prvním je zaměření se především na ty kriticky ohrožené a ohrožené druhy obojživelníků, které jsou předmětem obchodu pro zájmový chov. Druhým bodem pak nastává shromažďování informací o zbývajících druzích zařazených do kategorií kriticky ohrožený (CR) a ohrožený (EN) (Andreone et al. 2006).

3.3.5 OBCHOD S PLAZY

S plazy se obchoduje primárně pro takzvaný pet průmysl, čili zájmový chov. S mnoha druhy je však obchodováno z více důvodů, například množství želv se prodává jak hobby chovatelům, tak do gastronomického průmyslu a pro účely tradiční čínské medicíny (Schlaepfer et al. 2005).

Ve srovnání s obchodováním se slonovinou a rohovinou nosorožců mají ilegální obchodní řetězce s plazy opravdu globální rozsah. Kromě asijských a afrických zemí mají výrazný význam také Spojené arabské emiráty, Spojené státy a Německo. Význam Spojených arabských emirátů v tomto případě není ve spojitosti s frekventovaným dopravním uzlem, kterým Spojené arabské emiráty jsou, nýbrž v tržní poptávce po plazech nejen v Emirátech, ale i jinde na Blízkém východě (C4ADS 2018).

Obchodníci s plazy a jinými živočichy určenými pro zájmový chov snaží udržet co nejvíce pašovaných zvířat při životě. Z tohoto důvodu je pravděpodobné, že své náklady přepravují pomocí přímých letů, aby snížili čas strávený zvířaty v tranzitu. Převaha obchodu s plazy uvnitř regionu také snižuje nutnost spolehnout se na vícestupňové lety. Přesto se ale několik zemí projevilo jako

takzvaných tranzitních míst. V uplynulém roce to byla např. Keňa – využívána hlavně k přesunu želv z Madagaskaru do jihovýchodní Asie (C4ADS 2018).

Databáze leteckých záchytů C4ADS (2018) vyhodnotila mezi lety 2009 a 2017 335 záchytů plazů, celkem se jednalo o přibližně 131 tisíc konkrétních jedinců. Zachycené náklady s živočichy ze třídy plazů byly od roku 2009 na vzestupu a vyvrcholily v roce 2015 62 záchyty nelegálně přepravovaných plazů během letecké dopravy.

3.3.5.1 Obchod s plazy v Asii

Jádrem nelegálního obchodu s plazy jsou asijské země, a to především ty, které se nacházejí na jihu, ve východní či jihovýchodní Asii (Čína, Thajsko, Indie, Indonésie, Malajsie). Mezi nejvýznamnější druhy ilegálního obchodu v jihovýchodní Asii patří želva Hamiltonova, spadající do CITES I, a želva hvězdnatá, která se řadí do CITES II. Oba tyto zmíněné druhy jsou chráněny, nacházejí se v Indii a jsou velice poptávány pro zájmový chov v Číně, Thajsku i Malajsii (C4ADS 2018).

Klíčovým centrem pro prodej želv (ale i dalších plazů) je trh Chatuchak (Chatuchak Weekend market) v Bangkoku. Jezdí sem velké množství kupců z jiných částí Asie – zejména pak z Japonska, Malajsie a Singapur, a kupují želvy pro své maloobchodní podniky. Většina vývozu a dovozu želv spojených s trhem Chatuchak je považována za nelegální a v rozporu s právními předpisy CITES. Velký počet druhů pozorovaných na tomto tržišti v letech 2006 – 2007 nebyla původem z Thajska. Studie, která zaznamenávala počty a příslušnosti jednotlivých zástupců želv v různých maloobchodních prodejnách prokázala, že z celkem 786 exemplářů ve 27 druhích, bylo celých 25 druhů nepůvodních. Celkem bylo spatřeno 285 jedinců 5 druhů uvedených v CITES, příloze I (Shepherd & Nijman 2008b).

Nejobvyklejšími druhy želv, které byly během studie pozorovány na tržišti Chatuchak jsou – želva paprscitá z Madagaskaru, želva ostruhatá *Centrochelys sulcata* Miller, 1779 a želva pardálí *Stigmochelys pardalis* Bell, 1828, obě původem z Afriky a uvedené na seznamu CITES II. Celkem 40 % z pozorovaných druhů želv patří právě na listinu CITES, do přílohy II. Avšak bližší průzkum prokázal také druhy želv (přibližně 35 % z celkového počtu), uvedených v příloze CITES I, se kterými je mezinárodní obchod zakázán (Shepherd & Nijman 2008b).

Zatímco velké množství želv je v Thajsku loveno a vyváženo, převážně do Číny, pro spotřebu (maso, léky), tržiště Chatuchak obstarává výhradně průmysl zájmového chovu. Všechny druhy želv nabízené k prodeji na trhu Chatuchak byly určeny pro zájmový chov, takzvaně na mazlíčky (Shepherd & Nijman 2008b).

Shepherd & Nijman (2008b) uvádí, že skutečnost, že ohrožené druhy želv byly dostupné během průzkumů, a podle všech informací jsou pravidelně dostupné na trhu, svědčí o nutnosti zefektivnit prosazování thajských právních předpisů. Navíc to, že překupníci obchodují s ohroženými druhy veřejně a s téměř nulovým ohledem na jakoukoliv regulaci, upozorňuje na

mezery v monitorování trhu a prosazování právní moci. Nedostatky v současných právních předpisech jsou hlavním faktorem, který brání prosazování CITES a nebudou-li předpisy pozměněny, zůstane Thajsko nadále centrem pašování druhů uvedených na seznamu CITES. (Shepherd & Nijman 2008b) uvádí, že společnost TRAFFIC doporučuje následující:

- Zákon o ochraně volně žijících zvířat z roku 1992 je třeba změnit tak, aby se opravily současné nedostatky, které brání orgánům v boji proti nezákonnému obchodu s nepůvodními druhy želv.
- Správní orgány (celní úřady, úřady pro imigraci, karanténu a bezpečnost) na letištích a v dalších místech mezinárodního vstupu a výstupu by měly být opatrnější, aby zabránily obchodování s takovým množstvím druhů zvířat v Thajsku. Tyto orgány by měly zajistit, aby jejich zaměstnanci byli pravidelně školeni v problematice CITES a v dalších příslušných oblastech, jako je identifikace druhů a zaměření potencionálních pašeráků, aby se Thajsko nadále zlepšovalo při odhalování nezákonných přeprav volně žijících živočichů a rostlin.
- Pravidelné sledování thajského trhu by mělo být prováděno s cílem posoudit rozsah obchodu a určit trendy v druhovém složení, zemích původu, a v cílových destinacích mimo Thajsko.
- Pachatelé, u kterých se zjistí, že dovážejí či vyvázejí ohrožené druhy želv, by měli být stíháni v plném rozsahu, aby sloužili jako odrazující případ. Současné pokuty a sankce jsou příliš nízké, aby sloužily jako účinné odrazující prostředky a měly by být proto zvýšeny.
- Thajsko je v současné době vedoucí zemí Sdružení národů jihovýchodní Asie, které se snaží prosazovat zákony o ochraně přírody a volně žijících zvířat. V rámci Sdružení byly zřízeny zvláštní agentury, které úspěšně prováděly záchyty na různých pohraničních místech v Thajsku kvůli živočišným druhům, uvedeným na seznamu CITES.

Pod značným tlakem jsou dále i mnohé populace mořských želv, které jsou vyhledávány pro krunýře, maso či jako celé exempláře. Lam et al. (2012) shrnul údaje z téměř 130 záchytů v jihovýchodní Asii v letech 2000 – 2008, s obrovským objemem mořských želv a produktů z nich, včetně samotných krunýřů. Uvedl, že poptávka po produktech a živých mořských želvách je na čínské pevnině stále rostoucí. Záznamy o záchytech a veřejný prodej produktů z mořských želv vysokou poptávku pak jen dokazuje. Většina místních rybářů při dotázání uvedla, že mořské želvy jsou pro ně cennými, avšak vedlejšími produkty odlovu. Existují však údaje o rybářských lodích z Číny, které se přímo zaměřují na lov mořských želv. Největší záchyt během let 2000 – 2008 činil 387 mrtvých želv na palubě čínské rybářské lodi v Indonésii.

Na japonském trhu je stálá poptávka po dekorativních kouscích, vyráběných z krunýřů želv z čeledi karetovití Cheloniidae (Lam et al. 2012). Pro čeleď Cheloniidae jsou charakteristické keratinové pláty pokrývající dobře vyvinutý kostěný krunýř (Chráníme mořské želvy 2018) Ze zpráv o záchytech zboží dopravovaného do země, je zřejmé, že Japonsko má ze všech produktů

z mořských želv největší zájem právě o samotné krunýřové desky, ze kterých pak vyrábí suvenýry. Destičky jsou vyjímány z karapaxu a dále skladovány bez dalších zvláštních ošetření, obecně jsou také velmi skladné, proto je složité odhadnout počet želv odlovených právě pro tento byznys - na rozdíl od Číny, kam se dovážejí spíše celá těla želv (Lam et al. 2012).

Největším problémem pro mořské želvy však na mnoha místech zůstává přímý sběr želvích vajec a zabíjení samic pro maso. Dospělé mořské želvy v oceánu téměř postrádají přirozené nepřátele. Mnohem větší problém pro dospělé i větší mláďata mořských želv ovšem představuje člověk. Předně dospělé mořské želvy, zvláště pak karety pravé byly a i přes zákaz obchodu se želvovinou na mnoha místech stále jsou, díky zbarvení svého krunýře vysoce ceněným artiklem (Chráníme mořské želvy 2018). Tlak na populaci mořských želv může být připisován komerční poptávce v regionálním (Asie) i světovém měřítku, nedostatečnému prosazování zákonů, ale také sociálně – ekonomickým potřebám zemí vývozu i dovozu (Lam et al. 2012).

Gekon obrovský *Gekko gecko* Linnaeus, 1758 je dalším potenciálně ohroženým asijským druhem kvůli obchodu se zvířaty. Je to druh, který se vyskytuje napříč celou jihovýchodní Asií a obývá jak městské oblasti, tak i ty zalesněné. Již po celá staletí se s ním obchoduje pro účely tradiční čínské medicíny, v současné době však čím dál častěji pro zájmový chov. Nejčastěji se pak dováží do Evropské unie a Severní Ameriky (Caillabet 2013).

Gibbons et al. (2000) uvádí, že jediný způsob, jak zabránit hrozícímu zániku velkého počtu druhů původních v jižní Asii je zachovat populace v ex situ a vytvořit záchovné populace. Navrácení do přírody bude pak možné v případě, kdy se posílí mezinárodní obchodní předpisy, změní se kulturní postoje k nadměrnému vykořisťování a zajistí se zvýšená ochrana stanoviště.

3.3.5.2 Obchod s plazy v Severní Americe

Schlaepfer et al. (2005), který vyhodnocoval obrat obchodu plazů přes hranice Spojených států amerických, uvedl, že během let 1998 – 2002 dovezly Spojené státy přibližně 18,5 miliónů volně žijících plazů a produktů z nich. Vývoz pak dosahoval hodnoty celých 26 miliónů plazů, z nichž většina byla odchycena z volné přírody. Mezi nejvíce importovaná zvířata patřili zástupci rodu gekon *Hemidactylus* s počtem až 800 000 kusů, s cílem zájmového chovu. Druhou v pořadí byla krajta královská. Ta byla dovezena v necelých 600 000 kusech opět s cílem zájmového chovu. Pro kožedělný průmysl byla na první příčce dovozu zastoupena užovka paprscitá *Coelognathus radiata* Boie, 1827 (necelých 5 miliónů kusů). V rámci exportu plazů ze Spojených států byla nejhojněji vyvezena želva nádherná, v počtu 23,5 miliónů kusů. Želva nádherná nesloužila pouze pro zájmový chov, ale také pro gastronomické účely. Pro svou kůži se dále vyvážel například i aligátor americký, v zastoupení přibližně 600 000 kusech.

Spojené státy hrají významnou roli také v reexportu dříve dovezených plazů a obojživelníků, obzvláště pak pro zájmový obchod se zvířaty. Pravděpodobně je tomu tak v důsledku centrální geografické polohy a dobře zavedenému obchodnímu průmyslu. Například velké množství leguánů

je dováženo ze Salvadoru a dalších zemí Střední Ameriky do zavedených podniků v USA a dále pak vyváženo do Evropy a Asie (Schlaepfer et al. 2005).

Nejméně 10 záchytů s plazy představuje od roku 2009 do roku 2017 i mexické letiště. Záchyty zde zahrnovaly zvířata od želv po krokodýly, leguány, gekony a hroznýše královské. Z těchto deseti záchytů byla alespoň polovina zboží určena pro další mexická města a byla vesměs přepravována leteckou dopravou, což naznačuje tomu, že byla pašována pro mexický obchod s domácími mazlíčky (C4ADS 2018).

3.3.5.3 Obchod s plazy v Jižní Americe

Obchod s živými plazy s vývozem z amazonských zemí Jižní Ameriky spočíval v letech 2005 – 2014 především ve vývozu želv z čeledi terekovití Podocnemididae z Peru a testudovití Testudinidae z Brazílie a Venezuely, leguánů Iguanidae a hroznýšovitých hadů Boidae z Kolumbie a Surinamu, malého množství kajmanů Alligatoridae z Guyany a zástupců čeledi tejoovití Teiidae z Kolumbie a Guyany. Z Peru převažoval vývoz živých plazů z prvních generací chovaných v zajetí. Brazílie, Venezuela a Kolumbie vyvážely převážně plazy chované v zajetí. Guyana a Surinam pak vyvážely spíše jednotlivce pocházející z divoké přírody (Sinovas et al. 2017).

Během let 2005 – 2014 bylo z Jižní Ameriky vyvezeno průměrně 35 000 ještěřů ročně, přičemž jen přibližně tři čtvrtiny pocházely z chovu v lidské péči, zbytek pocházel z volné přírody. Převážnou většinu z těchto ještěřů tvořili leguáni zelení a v menší míře i zástupci teju žakruarů *Tupinambis teguixin* Linnaeus, 1758. Zvířata byla určena výhradně pro teraristický chov. Vývoz ještěřů se však během let 2005 – 2014 výrazně snížil (Sinovas et al. 2017). Za pokles vývozu mohl globální pokles poptávky po zelených leguánech (Stephen et al. 2012). Dalším důvodem mohl být také posun obchodu od importů k vlastní produkci zvířat z chovů v lidské péči (Collis & Fenili 2011).

Většina vývozu živých hadů zahrnovala jedince hroznýše královského s průměrným počtem 10 500 kusů ročně. Trend byl v letech 2005 – 2014 klesající, což bylo opět důsledkem rostoucí domácí produkce hroznýšů (včetně atraktivních barevných forem) chovaných v USA (Collis & Fenili 2011). Kromě hroznýšů královských se na trhu objevovaly druhy jako psohlavec orinocký, psohlavec zelený a anakonda velká (Sinovas et al. 2017).

Vývoz živých krokodýlů z Jižní Ameriky za období 2005 – 2014 zahrnoval nejčastěji zástupce kajmana brýlového, přičemž dvě třetiny z přepravovaných zvířat pocházely z volné přírody, převážně z Guyany. Export těchto plazů výrazně snížil, a to z počtu 6 000 kusů ročně vyvezených kajmanů v letech 2005 – 2009 na méně než 3 000 kusů za období 2010 – 2014. Vedle kajmanů brýlových se z Guyany vyvážel také kajmánek malý *Paleosuchus trigonatus* Schneider, 1801 a kajmánek trpasličí *Paleosuchus palpebrosus* Cuvier, 1807 (Sinovas et al. 2017).

3.3.5.4 Obchod s plazy v Evropě

Německo je známé prosperující poptávkou po zástupcích plazů a také každoročním pořádáním řady veletrhů, kde se plazi nabízejí jako atraktivní domácí mazlíčci, včetně mimořádného veletrhu v Hammu, největší teraristické burzy v Evropě. Několik obchodníků bylo již na veletrhu v Hammu v minulých letech obviněno z nelegálního obchodování s plazy (C4ADS 2018).

Za nejvýznamnějšího přepravce plazů a zboží s nimi spojeného však označily údaje CITES Belgie. Ta byla v letech 2007 – 2016 zodpovědná za dovoz 787 251 kg masa pocházejícího z plazů, převážně pak z krokodýla nilského *Crocodylus niloticus* Laurenti, 1768, pocházejícího ze Zimbabwe. Na základě dostupných údajů však není jasné, zda se dovezené maso spotřebuje v Belgii nebo se s ním dále obchoduje v rámci EU s jinými členskými státy (Musing et al. 2018).

Belgie je klíčovým dopravním uzlem Evropské unie. Letiště v Bruselu patří mezi 15 nejzaměstnanějších letišť v EU, jde-li o obchodní přepravu. Zaneprázdněné dopravní uzly poskytují mnoho příležitostí k zákonnému, ale i nezákonnému obchodu s volně žijícími zvířaty. Předchozí analýzy údajů o nezákonném obchodě se zvířaty označily právě Belgii za významný cíl a přepravní bod živočišných druhů uvedených na seznamu CITES, zejména pak z Afriky a Asie (Musing et al. 2018).

Do top šesti zemí roku 2017, na základě počtu zabavených zásilek obsahující plazy, se řadí kromě Číny, Indonésie, Thajska a Madagaskau také Francie, Německo. Přestože evropské země obvykle nezaznamenávají tolik zpráv o obchodu s plazy jako země v Asii, v roce 2017 se pracovníkům ve Francii a Německu povedlo zachytit shodné či dokonce vyšší počty zásilek s plazy jako zemím asijským. Úspěch Francie a Německa by mohl být výsledkem zvláště účinného prosazení o důsledné podávání zpráv o zabaveném zboží, či skutečností, že obě země jsou pro obchod s plazy předními (evropskými) destinacemi, čímž mají celníci mnohem více možností ilegálním přepravám plazů zabránit (C4ADS 2018).

3.3.5.5 Obchod s plazy v Africe

Co se týče Afrického kontinentu, v ilegálním obchodě s plazy vyniká ostrov Madagaskar. Jeho význam je téměř výhradně založen na obchodu se dvěma endemickými druhy želv, želvou angonokou a želvou paprscitou, obě patřící do přílohy CITES I. Šest z osmi hlášených záchytů plazů na Madagaskaru v roce 2017 se týkalo želvy angonoky nebo želvy paprscité, tři se týkaly obou druhů. V každém záchytu, kde se objevovaly želvy angonoko se jednalo o přibližně 2 až 5 zvířat. Ačkoli se tato čísla zdají nízká, záchyt pěti želv angonoko představuje 2,5 % z celé populace volně žijících jedinců tohoto druhu, která se v současné době odhaduje na 200 zbývajících jedinců (C4ADS 2018).

V Africkém Maroku je také velmi hojně rozšířen obchod s plazy pro léčebné a tradiční účely. Trhy jsou navzdory právním předpisům plné živých i sušených zástupců chameleonů, želv a ještěřů. Nejčastěji zpozorovaným druhem na trzích byl chameleon obecný *Chamaeleo chamaeleon* Linnaeus, 1758 a trnorep skalní *Uromastix acanthinura* Bell, 1825. Podle marocké tradice je chov alespoň jednoho z těchto druhů symbolem štěstí. Z želv byla v Maroku nejhojněji nabízena želva žlutohnědá *Testudo graeca* Linnaeus, 1758, a to nejčastěji pro účely zájmového chovu (Nijman & Bergin 2017).

3.3.6 OBCHOD S PTÁKY

Lov pro obchod, bushmeat či jiné účely postihuje stovky ptačích druhů, převážně pak papoušky, zpěvné ptactvo a tukany, ale i některé dravce, tinamy, kachny, holuby a mnoho dalších. Většina ohrožených druhů je ohrožena nejen obchodem, ale i devastací jejich přirozeného prostředí, odlesňováním a znečišťováním životního prostředí (Ortiz-von Halle 2018). Ilegální držení a obchodování je pro ptactvo však jednou z hlavních hrozeb (Souto et al. 2017).

V současné době je nejvýznamnějším faktorem, který ohrožuje mnoho druhů, právě jejich odchyt a chov pro nelegální trhy s „domácími mazlíčky“. Státní orgány na ochranu volně žijících zvířat kontrolují místní obchody a především se zaměřují na města s koncovým trhem. Většina lokálního trhu se orientuje převážně na papoušky a zpěvné ptáky, kteří jsou chytáni v lesích či na zemědělských půdách. Vzhledem k tomu, že obyvatelé, kteří tyto ptáky kupují, bývají z chudších poměrů, ptáci pro ně tak představují levné dárky či levná zvířata pro potěchu. Bohatí obyvatelé mívají zájem spíše o vzácnější a dražší druhy, jako jsou tukani, dravci, papoušci nového světa (arové), plameňáci, a další. Tato přání bývají naplněna prostřednictvím organizovaných obchodních sítí s kontakty po celém světě, často právě díky nelegálnímu obchodu (Ortiz-von Halle 2018).

Nezákonný obchod s volně žijícími druhy ptáků byl označen za jeden z hlavních přeshraničních problémů, které je třeba řešit, a tudíž kvůli kterému je nutné spolupracovat se sousedními státy. Ministerstvo životního prostředí Ekvádoru již s orgány v Kolumbii a Peru stanovilo programy a akční plány, pomocí kterých se budou snažit omezit nezákonný přeshraniční obchod a to i ve spolupráci s dalšími orgány, včetně INTERPOL (Ortiz-von Halle 2018).

Databáze leteckých záchytů C4ADS (2018) zahrnuje za období 2009 – 2017 přes 13 000 zabavených ptáků. Ročně šlo v průměru o 20 záchytných akcí. Nejvíce využívaly obchod prostřednictvím letecké dopravy Spojené arabské emiráty a to pravděpodobně ze dvou důvodů: jednak jsou významným dopravním uzlem, ale především je v zemi vysoká poptávka po chráněných sokolech a jiných druzích (např. papoušcích šedých a agapornisech).

Mezi vynalézavé metody pašeráků stojí za zmínku např. ukrývání ptactva do plechovek od potravin a natáček do vlasů. Dále se často pokoušeli ukrýt přepravované ptáky do osobního

oblečení a výjimkou nebylo ani použití sedativ. Bohužel míra úmrtnosti ptáků je při letecké přepravě celkem vysoká (C4ADS 2018).

3.3.6.1 Obchod s ptáky v Asii

Za nejvýznamnějšího dovozce, ale i vývozce ptáků se považuje Indonésie (Harris et al. 2017). S celkem 48 ohroženými ptačími druhy a nejvyšším počtem endemických druhů, kterých je 11, je pevninská jihovýchodní Asie a Vietnam celosvětovou ochranářskou prioritou. Několik z těchto ohrožených druhů je pro obchod se zvířaty loveno zcela neudržitelným způsobem. Studie provedené na počátku 90. let 20. století poukazují na nedbalé prosazování zákonů a zastaralou legislativu, která umožňuje veřejné obchodování s chráněnými druhy na ulicích a lov dalších druhů ve velkém množství (Eaton et al. 2017).

Na Jávě se dokonce drží tradice, podle které má správný javánský muž vlastnit dýku, ženu a dům se zpěvným ptactvem. Prestiž se pak dále měří dle počtu chovaných zpěvných jedinců, se kterými se pořádají i různé pěvecké soutěže. Kvůli této tradici jsou pěvci na Jávě předmětem rozsáhlého a výnosného obchodu, končí v klecích pro okrasu a prestiž a mizí z přírody (ZOO Liberec 2019).

Jelikož poslední studie trhu ve Vietnamu byla provedena v roce 2008, společnost TRAFFIC se rozhodla doplnit údaje o současné situaci obchodu. Výzkum provedla roku 2016 a snažila se zhodnotit situaci obchodu s ptactvem ve dvou hlavních městech ve Vietnamu – v Hanoii a Ho Chi Minh. Průzkum společnost TRAFFIC provedla v dubnu a trval celkem tři dny – výsledkem byl nález přibližně 8 000 jedinců ptáků ve 115 druzích. Zatímco v Hanoii nebyl během dubna 2016 zaznamenán žádný dravý pták, v Ho Chi Minh bylo zaznamenáno 26 jedinců sedmi druhů, z nichž většina vypadala jako mláďata místních druhů. Výjimkou byl jeden dospělec motáka černobílého *Circus melanoleucos* Pennant, 1769, který přilétá do Vietnamu zimovat. Množství mláďat, které měli obchodníci v nabídce, je podezřelé a může znamenat, že tito jedinci byli sebráni z hnízd ve volné přírodě a nabídnuti k prodeji (Eaton et al. 2017).

Společnost TRAFFIC má však ve svých záznamech údaje o obchodu s ptáky i z dalších zemí. Od roku 2014 sčítá více než 45 000 pozorovaných jedinců na trzích v pěti městech na Jávě, Indonésii, přes 14 000 ptáků v obchodech se zvířaty v Singapuru a více než 1 000 na trhu Chatuchak v Bangkoku v Thajsku (Eaton et al. 2017). Necelých 23 000 ptáků v 241 druzích bylo pozorováno také během třídního průzkumu pěti tržišť na Jávě, a to v červnu roku 2015. Celkem 10 pozorovaných druhů bylo IUCN označeno jakožto zranitelný, ohrožený nebo kriticky ohrožený. Dalších 17 druhů pak uvedeno jako téměř ohrožené (Chng & Eaton 2016).

Nejhojněji nabízenou na trzích na Jávě roku 2015 byla panenka muškátová. Hned druhým v pořadí pak kruhoočko pruhopsré *Zosterops palpebrosus* Temminck, 1824 (Chng & Eaton 2016).

Podobně jako na trzích v Indonésii, kde u 99 % nabízeného ptactva šlo o původní druhy, tomu bylo i ve Vietnamu, kde přes 90 % byly druhy původní – nejčastějšími druhy byly panenka

muškátová a bulbul červenouchý. Pokud šlo o druhy nepůvodní, byli to nejčastěji zástupci australských druhů. V Hanoi byly během průzkumu zaznamenány pouze dva nepůvodní druhy (celkem 18 jedinců), což značí, že město obchoduje téměř výhradně s druhy domácími. Ve městě Ho Chi Minh bylo však pozorováno celkem 12 nepůvodních druhů (celkem 47 jedinců). Na trhu byly zaznamenány také tři celosvětově ohrožené druhy z IUCN Red Listu: aratinga sluneční *Aratinga solstitialis* Linnaeus, 1758, rýžovník šedý *Padda oryzivora* Linnaeus, 1758 a lori žlutohřbetý *Lorius garrulus* Linnaeus, 1758. Rýžovník šedý i lori žlutohřbetý jsou zároveň původními druhy, oba označeny jako zranitelní (Eaton et al. 2017).

Pouze 15 % ze všech obchodovaných druhů je poskytována zvláštní ochrana vietnamskými zákony. Zbýlých 85 % není chráněno žádnou legislativou, ačkoli některé druhy jsou považovány za ohrožené a měly by být chráněny (Eaton et al. 2017).

Předpokládá se, že převážná část na trzích nabízených ptáků, zejména původních druhů, byla odchycena z volné přírody. Nicméně byly pozorovány i případy možného chovu v lidské péči či takzvaného rančování, kdy jsou čerstvá mláďata odebírána z hnízd a uměle odchovávána. Mláďata byla pozorována nejvíce u těchto druhů – drozd kaštanovohlavý *Zoothera interpres* Temminck, 1826, drozd oranžovohlavý *Zoothera citrina* Latham, 1790, ťuhák královský *Lanius schach* Linnaeus, 1758 (Chng & Eaton 2016).

3.3.6.2 Obchod s ptáky v Americe

Velký význam má ve vývozu ptáků také americký kontinent, jehož tři státy – Brazílie, USA a Mexiko se řadí mezi nejvýznamnějších deset obchodníků s ptáky. Významné jsou americké státy především pro svou biodiverzitu, zejména pak Amazonská pánev v Brazílii je druhově velmi bohatá. V důsledku tohoto faktu hrají často státy Střední a Jižní Ameriky roli země původu a to převážně jedná-li se o pěnkavy, ary a jiné druhy papoušků. Spojené státy americké jsou také hned po Španělsku nejvýznamnější zemí poptávky po okrasném ptactvu. Španělsko však není známo pro vlastnictví velkého počtu ptáků a donedávna nepatřilo ani mezi významné poptávkové země. Spíše se dle dostupných údajů zdá, že mezi Španělskem a Mexikem se otevřela nová pašerácká trasa. Mimo jiné v roce 2017 se právě hlavně díky Španělsku, ukázala Evropa jako nejvýznamnější cílový bod nelegálního obchodu s ptáky, obchod spojený s evropskými zeměmi představoval 37 % všech známých případů. Následovala Asie s 30 %. Kromě Španělska bylo zapojeno také Německo, Belgie, Rusko a Spojené království (C4ADS 2018).

Z Amazonie pochází více než 120 druhů papoušků, 20 z nich je IUCN označeno za ohrožené či kriticky ohrožené. Ročně se v průměru vyveze 12 000 živých papoušků ze Surinamu, Guyany a Peru a pravděpodobně všichni pochází z volné přírody. Část vývozu bývala určena komerčním účelům, další značný podíl pak pro vlastní zájmový chov (Sinovas et al. 2017).

Nejvýznamnějšími zeměmi dovozu papoušků z Amazonie byl pak Singapur, Mexiko, Rusko a Thajsko. Do těchto zemí se přivážela téměř polovina z celkového počtu. Singapur je znám jako centrum obchodu pro živé ptactvo (Poole & Shepherd 2017).

Celkem 38 jihoamerických druhů ptáků je zařazeno do přílohy I k CITES, přičemž 21 z nich jsou papoušci a pro 3 z těchto 21 druhů papoušků neexistuje záznam o jakémkoli obchodu. Celkem 46 zemí uvedlo komerční vývoz alespoň jednoho z 18 zmíněných druhů papoušků. Jihoafrická republika, Filipíny, Singapur, Švýcarsko, Argentina, USA a Nizozemsko vyvezly za období 2000 – 2013 více než 200 jedinců těchto druhů. Nejvýkonějším vývozcem v tomto ohledu byla Jihoafrická republika, která obchodovala s 17 z 18 druhů v celkovém počtu 3 364 jedinců (Ortiz-von Halle 2018).

Nejčastěji obchodovaným druhem papouška, až v polovině případů, obsaženým v příloze I, byl ara žlutokrký (Ortiz-von Halle 2018).

Nejvíce obchodovaným jihoamerickým druhem papouška vůbec se za období 2000-2013 ukázal být amazoňan modročelý, papouškem vyvezeným největším počtem zemí pak Ara ararauna (Ortiz-von Halle 2018).

3.3.7 OBCHOD SE SAVCI

Obchod se savci je velmi komplikovaný a rozsáhlý. Z toho důvodu je tato kapitola rozdělena na obchod s luskouny, tygry, medvědy, primáty, slony a s nosorožci.

3.3.7.1 Luskoni

O biologii a celkovém počtu luskounů žijících ve volné přírodě existuje velmi málo informací. Jisté však je, že populace luskounů ve volné přírodě má klesající tendenci (Yang et al. 2007). Luskouni totiž patří mezi nejčastěji lovené volně žijící živočichy v celé jihovýchodní Asii (Shepherd et al. 2007). Podle statistik bylo z volné přírody v letech 2004 – 2013 upytlačeno více než 1 000 000 luskounů (Ukradená divočina 2018a). Na základě těchto skutečností bylo všech osm druhů luskounů přerazeno roku 2017 do přílohy CITES I. (CITES 2017). Všichni luskouni nebo jejich části na trhu pocházejí z volné přírody. Informace o komerčním chovu luskounů v zajetí jsou nepravděpodobné, a to z toho důvodu, že chov luskounů je extrémně složitý, natož pak jejich reprodukce (Yang et al. 2007).

Doposud byly nejvíce postiženy čtyři asijské druhy luskounů (Challender et al. 2015). Jde o luskouna tlustoocasého, luskouna krátkoocasého, luskouna jávského (Yang et al. 2007) a luskouna ostrovního (Lagrada et al. 2014). Luskouni jsou stále více ohrožováni, a to převážně kvůli poptávce po jejich šupinách a mase. Šupiny těchto zajímavých savců se využívají především v tradiční čínské medicíně a jejich maso je pak považováno za luxusní delikatesu (Shepherd et al. 2017). Podle Nijman et al. (2016) je největší hrozbou pro luskouny nelegální obchod podporující

tradiční čínskou medicínu a lov pro maso. Komerční lov a obchod s luskouny v takovém rozsahu, v jakém se vyskytuje, je neudržitelný. Luskouni se za posledních pár desetiletí stali vzácnými ve většině svých habitatů. Největší poptávka po tomto druhu je v Číně, v menší míře pak také ve Vietnamu (Shepherd 2009). Cena luskouních šupin se ve velkoobchodě pohybuje mezi 500 – 600 dolarů za kg, tedy přibližně 11 450 Kč – 13 740 Kč, v maloobchodě 800 – 1200 dolarů za kg, tedy 18 320 Kč – 27 480 Kč (Ukradená divočina 2018a).

Nijman et al. (2016) sledovali roli rozvojové zóny Mong La ve státě Shan v Myanmaru, který přímo hraničí s Čínou. Na základě průzkumů v letech 2006, 2009, 2013 – 2014 a 2015 pak označili Mong La za významné centrum obchodu s luskouny. Původ luskounů pozorovaných na tržišti byl nejasný, ale zdálo se, že jednalo o luskouny z Myanmaru, sousedních zemí a potenciálně i zemí afrických. Myanmar se na základě své geografické polohy a slabé vlády projevil jako úspěšná tranzitní země pro pašování luskounů do Číny a svědčí o tom i údaje z let 2010 – 2014 o 29 záchytech v Myanmaru a 23 záchytech z okolních zemí (Thajsko, Indie, Čína), které poukazovaly na Myanmar jako na zdroj či místo určení pašovaných luskounů. Tyto záchyty činily celkový objem 4 340 kg šupin a 518 celých luskounů.

Na trhu v Mong La byly v letech 2006, 2009, 2013 – 2014 a 2015 ve velkém množství pozorovány k prodeji jak luskouní šupiny, tak celé kůže a živí luskouni. Spatřeny byly i plody a dospělci naloženi ve víně. Nabídka šupin probíhala téměř výhradně v centru trhu, stejně tak i celé kůže byly nabízeny v centru či ve specializovaných obchodech. Živá zvířata byla ve velké míře nabízena stranou, občas i před restauracemi nebo kasíny mimo město (Nijman et al. 2016)

Shepherd et al. (2017) uvádí, že vzhledem k tomu, že populace asijských luskounů se pomalu, ale jistě vytrácí, roste poptávka po afrických druzích. V letech 2010 – 2015 bylo v Zimbabwe hlášeno celkem 65 záchytů, které souvisely s luskouny a jejich deriváty a trend byl v tomto období rostoucí. Zimbabwské úřady proto zpřísnily svůj postoj proti obchodu s luskouny a během ledna až června roku 2015 dovedly nejméně jednoho z pachatelů do vězení (Shepherd et al. 2017).

Do roku 2013 nebyly dle údajů zaznamenány zásilky z Afriky do Asie s luskouními deriváty, které by přesahovaly 500 kilogramů. Poté však obchod z Afriky do Asie začal gradovat. Jen za prvních 6 měsíců roku 2015 bylo na trase z Konga, Keni, Nigérie a Ugandy zabaveno přibližně 8 tun kůží a šupin luskounů mířících do Asie a to pouze prostřednictvím šesti zásilek. Čtyři z těchto zásilek obsahovaly více jak 500 kilogramů derivátů (Shepherd et al. 2017).

Luskouní šupiny se využívají k výrobě suvenýrů (šupiny s rytinami a obrázky), šperků (přívěsky, náhrdelníky) nebo třeba talismanů. S luskouními šupinami je spojeno také několik rituálů a pověr – v některých zemích Afriky lidé věří, že pokud žena spálí šupinu před dvěřmi muže, ten se do ní zamiluje. Šupiny se také pálí na polích, aby odradily divoká zvířata nebo třeba přivolaly déšť. Z luskouních šupin se také vyrábí vonné tyčinky „nagi“ používané při očišťovacích ceremoniálech v Tibetu a Nepálu. V USA se dají koupit například speciální kovbojské boty, které jsou vyrobené z luskouní kůže (Ukradená divočina 2018a).

3.3.7.2 Tygři

Z původních devíti poddruhů tygra *Panthera tigris* jsou dnes již tři definitivně vyhubení. Tygr balijský vyhynul ve třicátých letech 20. století, v 70. letech, pak také tygr turanský (též kaspický) a v 80. letech je následoval tygr javánský. Populace tygrů se od počátku 20. století do 70. let 20. století snížila ze 100 000 na přibližně 4 000 jedinců, příčinou tohoto rapidního poklesu byla jak destrukce přirozených stanovišť tygrů, tak významný nárůst pytláctví a následný černý obchod s tygry a jejich deriváty (Oswell 2010).

Dnes je všech šest zbývajících poddruhů tygra – tygr indický, tygr indočínský, tygr ussurijský, tygr čínský, tygr malajský, tygr sumaterský dle IUCN klasifikováno buď jako ohrožený nebo kriticky ohrožený. Populace volně žijících tygrů se odhadují na přibližně 3200 jedinců (Walston et al. 2010).

Důvodů poklesu počtu tygrů je samozřejmě více, v některých oblastech je však hlavním faktorem právě pytláctví (Karanth et al. 2004). V jiných oblastech, například v Indonésii, je důvodem úbytku tygrů ve volné přírodě destrukce přirozeného prostředí tygrů a jejich kořistí (Linkie et al. 2006).

Oswell (2010) vyhodnocoval výskyt derivátů z velkých kočkovitých šelem na pravděpodobně dvou největších a nejaktivnějších trzích s divokou zvěří a s produkty ze zvířat vyrobených v Myanmaru a to v Mong La a Tachileku. Na základě pozorování v letech 2001 – 2010 pak uvedl, že nejčastěji pozorovanou položkou byly celé kůže, které byly následovány tlapy, kostmi a penisy. Vzhledem k velkému množství zboží nebylo možné zaznamenat všechny položky a uvést tak přesné údaje. Nejčastěji pozorovaným druhem kočkovité šelmy byl na těchto trzích levhart skrvnitý, druhým pak levhart obláčkový a třetím nejčastějším pak právě tygr.

Kůže se prodávají a využívají jako trofeje, magické amulety či jsou využívány pro ozdobu. Pro kostry, kosti, tlapy a penisy nacházejí asiáté využití především v rozsáhlém sexuálním průmyslu, kde slouží jako silné afrodisiakum. Často jsou v čínských obchodech s přírodninami pozorovány také nádoby s takzvaným tygřím vínem, které je propagováno jako posilující a povzbuzující nápoj a opět jako afrodisiakum (Oswell 2010).

Čínská vláda se jako odpověď na neregulovanou situaci nadměrného vykořisťování tygrů rozhodla podporovat tygří farmy s cílem, že tygří chování v zajetí pokryjí poptávku po jejich derivátech a sníží se nelegální odlov těchto šelem. Došlo však k masivnímu nárůstu počtu tygrů chovaných v zajetí. Odhadovaný počet tygrů na farmách v roce 2007 byl více než 5 000 jedinců, zatímco počet volně žijících tygrů v Číně přibližně 50 (Nowell 2010).

Navzdory silnému mezinárodnímu úsilí o zabránění nelegálnímu lovu a obchodu s tygry tato činnost stále přetrvává zejména v Číně, Malajsii a Vietnamu (Nowell 2007). Roku 1993 provedla Čína sice zásadní krok a přijala další opatření k již platícímu zákazu o obchodu s tygry, a to rozšíření zákazu na deriváty těžce rozpoznatelné. To se vztahovalo především na prášek

z tygřích kostí, který byl do této doby hojně využíván ve farmacii – byl oficiálně zařazen na seznamu uznávaných tradičních farmaceutických přísad (Nowell 2010).

V říjnu roku 2018 zveřejnila však Čínská vláda rozhodnutí, kterým zakazuje obchodování, směnu, využití a dovoz tygrů, jejich částí a produktů z nich. Uvedla však výjimku z tohoto zákazu, podle které mohou být tygří kosti legálně využity v lékařském výzkumu nebo tradiční čínské medicíně. Vzorky mohou být dle oznámení však získávány pouze z faremně chovaných tygrů. Leigh Henry z WWF hodnotí toto čínské rozhodnutí jako velmi znepokojující a navíc dodává, že bude velmi obtížné rozlišit, zda se jedná o vzorky z tygrů pocházejících z volné přírody nebo z lidské péče (Maron 2018).

Walston et al. (2010) je toho názoru, že v souvislosti se zachováním druhu *Panthera tigris* je třeba jednat velmi rychle a kvalitně, nejlépe zajistit chráněné oblasti pro přežití a další rozmnožování tygrů v místech zbývajících populací. Udává, že řada vládních i nevládních organizací již vyvinula nějaké strategie ochrany, a že mnohé z nich jsou dobře koncipované a zahrnují současné vědomosti o tygřích populacích. Budoucnost tygrů záleží tedy na asijských státech, na vytvoření dobrých podmínek pro život kočkovitých šelem a na trvalé ochraně.

3.3.7.3 Medvědi

Čeď medvědovitých šelem Ursidae zahrnuje osm druhů, kteří se vyskytují napříč čtyřmi kontinenty (Asie, Evropa, Severní a Jižní Amerika). Z těchto osmi druhů jsou čtyři endemickými v Asii, jedná se o medvěda ušatého *Ursus thibetanus* Cuvier, 1823, medvěda malajského *Helarctos malayanus*, medvěda pyskatého *Melursus ursinus* Shaw, 1791 a v neposlední řadě samozřejmě pandu velkou *Ailuropoda melanoleuca* David, 1869 (Foley et al. 2011).

V posledních letech vzbudil značný zájem mezi širokou veřejností obchod s asijskými medvědy, jejich částmi a zejména pak s jejich žlučí, a to převážně v důsledku dopadu obchodu na zbývající populace postižených druhů medvědů ve volné přírodě a welfare postižených medvědů chovaných pro obchodní účely v lidské péči (Shepherd & Nijman 2008a). Žlučník je hlavním důvodem lovu medvědů. Dalšími významnými produkty je pak samozřejmě maso, medvědí tlapy a kůže. Za velmi cenná se považují i mláďata, se kterými se pak dále obchoduje (Nijman et al. 2017).

Rozsah obchodu s medvědí žlučí je v Asii opravdu velký. Několik zemí tu hraje roli producenta i spotřebitele. Výzkum napovídá, že hlavními producenty výrobků z medvědí žluče jsou Čína, Japonsko, Malajsie, Myanmar a Vietnam. Myanmar a Laos mohou být silnými rozvíjejícími se zeměmi, co se týče medvědích farem, a to zejména v důsledku nárůstu tlaku na ukončení chovu medvědů v Číně a Vietnamu. Pevninská Čína, Hongkong, Tajwan, Japonsko, Korejská republika, Laos, Malajsie, Thajsko a Vietnam jsou pak známými spotřebiteli těchto výrobků (Foley et al. 2011).

Primárně jsou pro obchod se žlučí využívány tři druhy – medvěd malajský, medvěd ušatý a medvěd hnědý *Ursus arctos* Linnaeus, 1758, který se sice také vyskytuje v Asii, ale není zde endemickým druhem (Foley et al. 2011). Snad i proto, že se hojně vyskytuje v Severní Americe a Evropě, jsou jeho populace celkem stabilní a stupeň ohrožení dle IUCN je „Least concern“ tedy „Málo dotčený“ (McLellan et al. 2017).

Nijman et al. (2017) sledovali ilegální obchod s medvědy v Myanmaru, který má významné volně žijící populace dvou celosvětově ohrožených medvědů a je ekonomicky a geopoliticky propojen s Čínou a dalšími spotřebitelskými zeměmi východní Asie. Vyskytuje se zde medvěd ušatý a medvěd malajský, přičemž oba druhy jsou dle IUCN označeni jako zranitelní (Scotson et al. 2017, Garshelis & Steinmetz 2016). Podle CITES (2017) jsou oba druhy zařazeny do přílohy I.

Navzdory právním nedostatkům, kterými je Myanmar znám, by však mohl k ochraně medvědů přispět. Medvěd ušatý je v Myanmaru chráněným druhem a medvěd malajský dokonce zcela chráněným (zákon 583/94.1994 – Protection of Wildlife and Protected Areas Law). Lov a obchod s medvědy tedy není povolen a při porušení zákona může hrozit odnětí svobody až na sedm let a peněžitá pokuta. Bohužel prosazování zákonů na ochranu volně žijících živočichů s ohledem na medvědy bylo v posledních dvou desetiletích minimální a případů, kdy byli lovci či obchodníci úspěšně stíháni, bylo pouze pár (Nijman et al. 2017).

Na rozdíl od sousedních zemí je v Číně obchod s medvědí žlučí získané z medvěda ušatého legální, avšak pouze za předpokladu, že žluč pochází z medvědů chovaných na farmách. Přeshraniční obchod s těmito deriváty je však chráněn úmluvou CITES. I přesto se však obchod s medvědími deriváty vyskytuje v celém regionu. Kromě toho, získaná žluč se postupně začala, kromě tradiční čínské medicíny, přidávat i do produktů, jako jsou kapky proti kašli, šampóny nebo nápoje (Foley et al. 2011).

V minulosti byla žluč odebírána ze žlučníků medvědů zabitých ve volné přírodě, ale jelikož tato metoda neposkytovala stabilní zásoby pro tradiční medicínu a produkty byly tak velmi drahé, byly v Koreji koncem 70. let 20. století vyvinuty technologie umožňující získávat žluč ze živých medvědů. A právě tehdy začal obchod s medvědí žlučí nabírat větších rozměrů (Li 2004). Do roku 1995 vzrostl počet farem chovaných medvědů pro obchod s jejich žlučí na celých 10 000 (Mills et al. 1995) V dnešní době je na farmách v Číně drženo více než 10 000 medvědů, přibližně další 1 000 pak i ve Vietnamu (Animals Asia 2019).

Žluč je extrahována pomocí různých invazních technik, z nichž všechny způsobují zvířatům sekundární infekce. Medvědi jsou většinou drženi v klecích tak malých, že se častokrát nemohou ani otočit, jsou vyhladovělí, dehydratováni a trpí mnoha chorobami, které dříve či později vedou ke smrti. Někteří jsou vězněni již od mládí, klidně i po dobu 30 let (Animals Asia 2019).

Kromě odstranění celého neporušeného žlučníku z medvěda existují další možnosti, které se využívají k extrakci žluči ze živého zvířete. Například je to zavedení kovového katetru umožňující neustálý přístup ke žlučníku z vnějšího prostředí, či metoda, při které má na sobě medvěd

konstrukci připomínající kazajku, kde je ukrytý zásobník, do něhož permanentně žluč vytéká zavedenou trubičkou. Využívá se i ultrazvukového přístroje, pomocí něhož lze lokalizovat žlučník v sedovaném zvířeti a punkcí pak žluč odebrat (Feng et al. 2009).

Nijman et al. (2017) vedl rozhovor celkem se 40 pytláky. Ačkoli se žádný z nich přímo nespécializoval na lov medvědů, jedna čtvrtina uvedla, že jejich pasti chytí průměrně jednoho medvěda ročně, čtyři chytily jednoho medvěda za 2 roky a dva lovci uloví dva až tři medvědy za rok. Dva pytláci uvedli, že medvěda ulovili pro vlastní potřeby, 31 by z uloveného medvěda spotřebovalo pouze několik částí a ty cennější (žluč, tlapy,...) by prodali. Téměř všichni dotazovaní, přesněji tedy 38 ze 40, uvedli jako hlavní důvod lovu medvědů jejich žlučník. Celkem 15 % lovců je toho názoru, že za úbytkem medvědů stojí odlesňování a tedy ztráta přirozeného prostředí, 28 % se správně domnívá, že hlavním důvodem poklesu populací medvědů je zvyšující se tlak ze strany lovců.

Dají – li se názory těchto 40 pytláků považovat za reprezentativní pro loveckou komunitu v Myanmaru, pak je zřejmé, že hlavní hnací silou lovu je poptávka od cizinců, včetně čínských občanů, ale také, že pokud by se poptávka v Číně zmenšila, stále by téměř polovina z dotázaných pytláků v Myanmaru měla zájem medvěda ulovit (Nijman et al. 2017).

Snížení poptávky v Číně by samo o sobě tedy nevedlo k zastavení nezákonného pytláctví medvědů v Myanmaru, navíc vzhledem k tomu, že část medvědů byla údajně ulovena omylem (Nijman et al. 2017).

3.3.7.4 Primáti

Dostupné celosvětové údaje ohledně primátů poukazují na fakt, že přibližně 60 % všech druhů primátů je v současné době ohroženo a populace celkem 75 % druhů má klesající trend. Tato situace je výsledkem převážně nadměrné lidské činnosti v oblasti zemědělského rozvoje v souvislosti s ubývajícím přirozeným prostředím pro primáty. Dalším významným faktorem vedle ztráty přirozeného prostředí je pak stálá poptávka po druzích lovených pro maso a pet průmysl (Estrada et al. 2017).

Mezi druhově nejrozmanitější země, co se primátů týče, patří Indonésie. Mnoho indonéských druhů je zahrnuto v národním seznamu chráněných druhů a částečně je tomu tak proto, aby se zabránilo nadměrnému vykořisťování (Nijman et al. 2017). Indonésie je v Asii hlavním zdrojem obchodu se zvířaty z volné přírody (Baker et al. 2013).

Například na Sumatře je z primátů nejčastěji obchodováno s makaky jávskými *Macaca fascicularis* Raffles, 1821 a outloni váhavými, a to navzdory jejich statusu ohrožení (Shepherd 2010). Obchodníci nabízejí volně žijící primáty veřejně k prodeji, zejména pak také na ostrovech Jáva a Bali (Nijman et al. 2017). Nijman et al. (2017) sledoval v období 2012 – 2014 13 trhů s volně žijícími zvířaty a údaje pak spojil s výsledky z průzkumů z let 1990 – 2009. Výsledkem tohoto výzkumu bylo zjištění, že různorodost druhů v obchodu s primáty se s časem snížila. Ke

konci 20. století se obchodovalo s druhy, jako jsou orangutani, giboni, langurové, makaci a outloni, zatímco v posledním desetiletí se obchod zaměřil hlavně na makaky a outloně.

V letech 2012 – 2014 bylo sledováno šest tržišť umístěných na Jávě a Bali a během těchto průzkumů bylo zaznamenáno 1 270 primátů v celkem osmi druzích. Jávští makaci a tři druhy outloňů byli nabízeni na pěti z šesti trhů, zatímco hulmani jávští *Trachypitecus auratus* Saint-Hilaire, 1812 a makaci vepří *Macaca nemestrina* Linnaeus, 1766 převážně jen na Jakartských trzích na Jávě (Nijman et al. 2017).

Outloni jsou nejrozšířenějšími chráněnými druhy primátů, kteří se vyskytují nejen na jihovýchodním asijském trhu se zvířaty. V důsledku toho byl celý rod *Nycticebus* v úmluvě CITES v roce 2007 přeřazen do přílohy I, což vylučuje veškerý mezinárodní obchod s tímto druhem (Nekaris & Jaffe 2007).

Významným státem na trhu s outloni je bezpochyby Japonsko, které dle údajů CITES přivezlo od roku 1985 do roku 2013 největší počet těchto primátů – konkrétně 633 outloňů. Dalších 400 jich bylo na cestě do Japonska v období 2000 – 2013 zabaveno. Zemí původu těchto outloňů byla nejčastěji Malajsie. Během průzkumu japonského trhu s outloni bylo ve 20 navštívených obchodech se zvířaty zaznamenáno 74 jedinců ze šesti ohrožených druhů, včetně dvanácti kriticky ohrožených outloňů jávských. Zvířata byla nabízena s falešnými CITES dokumenty, které prodej povolovaly a jejich cena se pohybovala od 3 000 do 9 000 amerických dolarů, tedy v přepočtu 68 700 Kč až 206 100 Kč (Musing et al. 2015).

Musing et al. (2015) se svým průzkumem japonského trhu s outloni snaží upozornit na nedostatky v prosazování právních předpisů a regulaci obchodu Japonskými úřady. V boji proti nelegálnímu obchodu a poptávce po exotických mazlíčcích zdůrazňuje potřebu silnějších trestů, lepší právní regulace a kontroly, poskytování vzdělávacích materiálů a programů, a v neposlední řadě pokračující monitoring obchodu s outloni v Japonsku. Podle něj jsou sankce uloženy lidem, kteří se podílejí na ilegálním obchodu se zvířaty, zanedbatelné.

Outloni jsou na tržišťích často uchovávaní ve velmi nevhodných životních podmínkách bez přístupu k vodě a vhodné stravě. Nacházejí se v přeplněných klecích nebo krabicích a mívají z preventivních důvodů odstraněné zuby, aby se v případě sebeobraně outloně zamezilo pokousání obchodníka nebo zákazníka (Nijman et al. 2017).

Takto upravené outloně je již nemožné při případné záchraně navrátit do přírody, protože by nebyli schopni se uživit. Proto stejně jako jejich popularita roste i potřeba záchraných center, kam by bylo možné zachráněná zvířata umístit. Obchod je tak rozsáhlý, že zachránění outloni již přesahují dosavadní kapacity (Nekaris & Jaffe 2007).

3.3.7.5 Sloni

Slon africký, největší žijící pozemský savec na planetě, čelí nejvýznamnější krizi za několik posledních desetiletí (Steiner 2013). Nárůst pytláctví, ilegálního obchodu se slonovinou a úbytky přirozených stanovišť v důsledku rozšiřující se lidské populace, měst a zemědělství jsou hlavními příčinami ohrožení afrických slonů (UNEP et al. 2013, Blanc 2008). Dle IUCN je slon africký označen jako druh zranitelný (Blanc 2008).

Výrazný vzestupný trend jak pytláctví, tak nelegálního obchodu s deriváty slonů je patrný zejména od roku 2007. Míra nezákonné obchodní činnosti spojené se slonovinou se od roku 2007 více než zdvojnásobila a je dokonce trojnásobně vyšší než v roce 1998, a to navzdory tomu, že slon africký byl roku 1989 přeřazen z přílohy II do přílohy I k CITES a je tedy patrný zákaz komerčního obchodu s deriváty slonů (UNEP et al. 2013). O několik let později byl však slon africký v některých státech (Botswana, Namibie, Jihoafrická republika, Zimbabwe) navrácen do přílohy II k CITES.. Také pro sportovní lov slonů mají vybrané státy výjimku z legislativy, vývozní kvóty CITES pro trofeje ze slonů mají: Botswana, Kamerun, Gabon, Mozambik, Namibie, Jihoafrická republika, Tanzanie, Zambie a Zimbabwe (Blanc 2008).

Nezákonný lov a obchod se slony se šíří velmi rychle, na nejvyšší úrovni byl zatím v roce 2011, což poukazuje na stále aktivnější a dobře organizovaný obchod mezi Afrikou a Asií. Právě díky rostoucí poptávce v Asii – zejména v Číně a Thajsku, což jsou dva hlavní světové koneční spotřebitelé, je míra pytláctví tohoto druhu tak vysoká. Situace se v mnoha zemích dále zhoršuje i v důsledku slabé správy a chudoby, která usnadňuje zločincům podplatit obyvatele, státní příslušníky jako vojenský personál a ochránce divoké zvěře (UNEP et al. 2013).

Současné odhady, týkající se četnosti populací slonů, naznačují alarmující pokles počtů v částech střední Afriky (UNEP et al. 2013). V západní Africe došlo k výrazným poklesům pravděpodobně ještě před přelomem 20. století, od té doby je populace na nízké úrovni (Blanc 2008). Dříve stabilní populace ve východní a jižní Africe jsou nyní pod rostoucí hrozbou, a to kvůli šířící se vlně pytláctví právě na východ a jih kontinentu (UNEP et al. 2013). Přibližný odhad počtu afrických slonů je 415 000 (WWF 2019b). I když databáze afrických slonů, která spadá pod IUCN, počítá za rok 2013 s reálně započítanými 404 000 slony a dalšími zhruba 200 000, kteří by se v Africe mohli vyskytovat, nebo o kterých se pouze spekuluje (Elephant database 2013).

Údaje známé o populacích slonů asijských naznačují, že i oni jsou pod velkým tlakem v souvislosti s ubývajícími stanovišti a pytláctvím (Sukumar 2003). Dawson a Blackburn (1991) však uvádějí, že pytláctví je pro asijský druh mnohem menší hrozba než pro africký, především z důvodu absence klů u samic a i některých samců.

Asijské sloni jsou stejně jako afričtí zařazeni do přílohy I k CITES (UNEP et al. 2013). Ačkoli slon asijský je na rozdíl od toho afrického dle IUCN označen jako ohrožený (Choudhury et al. 2008).

Blake & Hedges (2004) uvádějí, že odhad počtu slonů indických, který se udává na 40 000 – 50 000 jedinců, není opravdu víc, než hrubý odhad. Rozdílnost názorů je způsobena obtížností počítání slonů v husté vegetaci a členitém terénu nebo i různými metodami výzkumu. Nicméně bez ohledu na konkrétní počet je téměř jisté, že více než 50 % zbývajících volně žijících asijských slonů se nachází v Indii. Celkový trend populace tohoto druhu je klesající a klesal pravděpodobně již po celá staletí, obzvláště pak v zemích jihovýchodní Asie.

Jde – li o ochranu slonů, je třeba podniknout okamžité kroky k jejich ochraně, zajistit lepší vymáhání práv v pohraničních oblastech, ale i těch chráněných a jejich okolí. Akční plán pro slony africké, který byl vypracován African elephant range States a přijat roku 2010 poskytuje široký rámec opatření nezbytných k zajištění odpovídající ochrany a řízení populace afrických slonů. Mělo by se usilovat o cílené prosazování práv v hledisku obchodu se slonovinou. Důležité jsou také účinné kampaně pro zvýšení povědomí o nezákonnosti obchodu s deriváty slonů, s cílem snížit poptávku po slonovině ve spotřebitelských zemích. Nikde není potřeba snížení poptávky významnější než v Číně (UNEP et al. 2013).

3.3.7.6 Nosorožci

Jižní Afrika je domovem více než 90 % nosorožců tuponosých, kterých je v současné době kolem 20 000 jedinců a jsou tedy nejpočetnějším druhem nosorožce na světě (Emslie 2012b) a další téměř polovina z necelých 5 000 zbývajících nosorožců dvourohých (Emslie 2012a). Jihoafrická republika je dokonce domovem pro téměř tři čtvrtiny celkového počtu nosorožců vůbec (Ukradená divočina 2018b).

Právě pytláctví pro obchod s nosorožčí rohovinou je hlavní příčinou ohrožení afrických nosorožců, na které je v poslední době vyvíjen čím dál větší tlak. Rohovina má dvě hlavní využití, a to v tradiční medicíně a k okrasným účelům. Vyrábí se z ní například ručně zdobené rukojetě k slavnostním dýkám, zvané jambiye (Emslie et al. 2007). Výrobky z nosorožčí rohoviny se mezi spotřebiteli mají za znak bohatství a silné sociální role (USAID 2018).

Jelikož CITES uvedl roku 1977 přísný zákaz obchodu s rohovinou nosorožců, poptávka tak může být naplňována pouze prostřednictvím nelegálního trhu (Leader – Williams 1992). Za ignoraci zákona může pravděpodobně stále stabilní až rostoucí poptávka, která je zároveň doprovázena obrovským nárůstem ceny za nosorožčí roh (Marshall 2012). Ta se vyšplhala ze zhruba 35 dolarů v roce 1975 (Ukradená divočina 2018b) na přibližně 65 000 dolarů za kilogram rohoviny (Marshall 2012). Roh nosorožce je nyní dle údajů o jeho hodnotě cennější než zlato, následkem čehož došlo od roku 2010 k desítkám loupeží rohů z muzeí a zámků po celé Evropě (Ukradená divočina 2018b). Situace pak bohužel roku 2017 vyeskalovala zabitím samce nosorožce tuponosého přímo v zoologické zahradě ve Francii, kdy pytlák/ci zvíře nejdříve střílili a následně mu motorovou pilou odřizli roh. Několik zoologických zahrad se následně rozhodlo pro odrohování svých nosorožců z preventivních důvodů (Safari park Dvůr Králové 2017).

Pytláctví na jihu Afriky se za posledních pět let více než zdvojnásobilo, uvedl Martin (2012) a dodal, že pokud se situace nezmění, populace nosorožců mohou ve volné přírodě vyhynout během 20 let. Lov v posledních letech eskaloval v Jihoafrické republice, Zimbabwe a v Keni. Počet ročně zabitých nosorožců v Jihoafrické republice za období 2007 – 2011 vzrostl z přibližně 13 nosorožců na necelých 500 a hrubý odhad počítá s 600 zabitými nosorožci v roce 2012 (Emslie 2012b).

Kromě pytláctví jsou však nosorožci využíváni i legálně pro takzvaný trofejní lov. Postupné zvyšování počtu nosorožců tuponosých vedlo totiž k tomu, že byl sportovní lov znovu povolen ve Svazijsku a právě v Jihoafrické republice, která se pyšní největším počtem nosorožců. Druh byl tedy koncem 20. století pro populace nacházející se v těchto dvou státech přeřazen do přílohy II k CITES (Ukradená divočina 2018b, Emslie 2012b). Výjimka pak platí pouze pro vývoz trofejních derivátů či pro mezinárodní obchod se živými zvířaty, samozřejmě pouze s povolením CITES (CITES 2017).

Ohrožení pytláctvím a obchodem jsou samozřejmě pro své rohy i nosorožci obývající Asii. Pro populace nosorožce indického, který je dnes dle IUCN označen jako zranitelný, znamenalo pytláctví v minulosti pokles počtu v několika významných oblastech, obzvláště v národních parcích Chitwan, Bardia a Manas. Odhadovaný počet jedinců na jaře 2007 byl kolem 2 500 (Talukdar et al. 2008). Nadměrný lov kvůli rohu přivedl na pokraj vyhubení nosorožce jávského – ve volné přírodě zbývá posledních 40 – 60 jedinců (Strien et al. 2008a). Pytláctví je jednou z hlavních hrozeb také pro nosorožce sumaterského, jehož populace je odhadována na 220 – 270 jedinců a má pravděpodobně stále klesající trend (Strien et al. 2008b). V současné době obývají přibližně dvě třetiny celkové populace druhu Indonésii, kde zlepšená ochrana proti pytláctví vedla k částečné stabilizaci rychlého poklesu počtu nosorožců sumaterských a včasnému zotavení některých populací (Emslie et al. 2007).

3.4 MOŽNOSTI OCHRANY

Ochranou druhů, ohrožených nejen mezinárodním obchodem se zvířaty se právem zabývá celá řada organizací a projektů. Světový fond na ochranu přírody řadí totiž nadměrný nezákonný lov na druhé místo příčin úbytku druhů z volné přírody. Na prvním místě je dle fondu ztráta přirozeného prostředí (WWF 2019d).

Mezi další konkrétní, byť související, příčiny ohrožení mnoha živočišných druhů je kromě ztráty přirozeného prostředí a nadměrného lovu také konkurence invazních druhů, choroby a globální změny klimatu a znečištění prostředí (Gibbons et al. 2000).

Kromě preventivní ochrany ohrožených druhů zmiňuje Gray et al. (2017) i nutnou potřebu záchranných stanic, kam je při případném zabavení pašovaných zvířat možno jedince se špatným zdravotním stavem umístit. Muposhi et al. (2017) považuje za jednu z možností preventivní ochrany trofejní lov a věří, že povolení odstřelu určitého množství divokých zvířat ukojí potřeby soukromých lovců. Tato problematika je však velmi diskutabilní, např. Caro & Riggio (2014) uvádějí trofejní lov mezi jednu z hlavních příčin ohrožení druhů takzvané velké pětky (slon africký, lev africký, levhart, buvol, nosorožec). Mimojiné dodávají, že trofejní lov je v rozvojových zemích považován za luxusní sport.

Ochranou životního prostředí prostřednictvím osvěty veřejnosti, záchranných kampaní či projednávání na vládní úrovni se zabývají například tyto významné organizace, společenství a kampaně:

3.4.1 THE INTERNATIONAL UNION FOR CONSERVATION OF NATURE (IUCN)

The International Union for Conservation of Nature (IUCN) – Mezinárodní unie pro ochranu přírody je mezinárodní organizací zaměřující se na uchování přírodních zdrojů, která vznikla v roce 1948 a sdružuje 1 300 členských organizací jak vládního, tak občanského charakteru. Odborníci pracují pro IUCN v 6 kategoriích (komisích) zaměřujících se na přežití druhů, právo životního prostředí, chráněná území, sociální a ekonomickou politiku, správu ekosystémů a vzdělávání a komunikaci (IUCN 2019).

V rámci IUCN se každé čtyři roky pořádají světové kongresy na podporu ochrany přírody, na nichž bylo mimojiné vytvořeno několik klíčových mezinárodních environmentálních dohod, včetně Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD) a Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy (CITES) (IUCN 2019).

3.4.2 EVROPSKÁ UNIE (EU)

Evropská Unie se staví do čela v boji proti trestné činnosti devastující volně žijící druhy a jejich přirozené prostředí. Nejen, že obhajuje přísná pravidla, která vyplývají z úmluvy CITES a prosazuje jejich uplatňování ve všech členských zemích, ale také podporuje rozsáhlé ochranné úsilí týkající se těchto druhů (Evropská komise 2016).

Evropská komise (2016) přijala dne 26. 2. 2016 **akční plán Evropské Unie** pro boj proti nezákonnému obchodu s volně žijícími druhy v rámci Unie. Plán představuje program, jehož cílem je omezit jednu z nejnásilnějších trestných činností na světě. Akční plán obsahuje celkem 32 opatření, která mají EU a 28 jejích členských států provést do roku 2020, opatření se soustředí na tři priority:

- Zabránit nezákonnému obchodu, snížit poptávku po nelegálních produktech z volně žijících živočišných druhů a planě rostoucích rostlin i jejich nabídku
- Zefektivnit uplatňování stávajících pravidel a boj proti organizované trestné činnosti a to zintenzivněním spolupráce mezi příslušnými donucovacími orgány, jako je Europol
- Posílit spolupráci mezi zeměmi původu, určení a tranzitu, včetně strategické finanční podpory EU pro boj proti nezákonnému obchodu v zemích původu

3.4.3 WORLD WILDLIFE FUND (WWF)

World Wildlife Fund čili Světový fond na ochranu přírody byl založen roku 1961 jako mezinárodní organizace pro získávání financí, která by spolupracovala s již existujícími organizacemi na ochranu přírody a přinesla značnou finanční podporu pro ochranu přírody v celosvětovém měřítku (WWF 2019c). Fond působí ve stovce zemí na celém světě a je podporován přibližně 6 milióny členů po celém světě (WWF 2019a).

Cílem WWF je nejen chránit a obnovit ohrožené druhy a jejich stanoviště, ale chránit také přírodní zdroje, na kterých závisí, zachovat biologickou rozmanitost a poskytovat stále inovativnější řešení, která splňují potřeby lidí i přírody (WWF 2019a).

WWF se za necelých 60 let od svého vzniku podílel na desítkách projektů, od financování výzkumů a organizací, přes zakládání nových přírodních rezervací a ochranu ohrožených druhů, po vzdělávání obyvatel například pomocí různých kampaní (WWF 2019c).

3.4.4 TRADE RECORDS ANALYSIS OF FAUNA AND FLORA IN COMMERCE (TRAFFIC)

TRAFFIC je nevládní organizací, která globálně působí v oblasti obchodu s volně žijícími zvířaty a rostlinami v rámci ochrany biodiverzity a udržitelného rozvoje. Biologové, ochránci přírody, výzkumní pracovníci a vyšetřovatelé z pěti kontinentů pracují na tom, aby práce TRAFFIC

přinesla trvalé změny tam, kde je to nejvíce potřeba. Společně pracují na snížení tlaku neudržitelného obchodu na přírodní biologickou rozmanitost (TRAFFIC 2019).

Organizace vznikla na základě usnesení WWF a IUCN v roce 1976 jako hlavní monitorovací síť obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, která má za cíl zajistit, aby obchod s těmito živočichy a rostlinami nebyl hrozbou pro zachování přírody (WWF 2019c).

3.4.5 EUROPEAN ASSOCIATION OF ZOOS AND AQUARIA (EAZA)

European Association of Zoos and Aquaria – Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií vznikla roku 1992 s cílem propojit a usnadnit spolupráci zoologickým zahradám a institucím, které zaštituje. Asociace věří ve významnou roli zoologických zahrad a akvárií při ochraně přírody a volně žijících druhů, jak ve státních institucích, tak v přirozených habitatech druhů (EAZA 2019).

EAZA pravidelně vyhlašuje dvouleté ochranné kampaně, ke kterým se zaštitené instituce připojují (ZOO Liberec 2019). Tyto kampaně jsou cíleny buď na konkrétní skupiny zvířat, či na určité geografické oblasti (EAZA 2019) a mají za cíl seznámit širokou veřejnost s danými problematikami a záchrannými projekty, na které mohou lidé přispět finanční (či třeba dobrovolnickou) pomocí (ZOO Liberec 2019).

3.4.6 THE KUKANG RESCUE PROGRAM

Cílem programu se základnou v České republice je ochrana outloně váhavého v jeho přirozené oblasti výskytu – na severní Sumatře, v Indonésii. Ačkoli je druh dle IUCN Red listu označen za ohroženého vyhubením a jakýkoli obchod s ním je dle Zákona o zachování přírody č. 5 přísně zakázán, patří outloň váhavý mezi nejvíce obchodované savce v Indonésii vůbec. Hrozby jako ztráta přirozeného prostředí nebo vybíjení jakožto škůdce zemědělských plodin nepředstavují zdaleka tak velký problém pro populace outloňů jako obchod (The Kukang Rescue Program 2018).

The Kukang Rescue Program se proti ilegálnímu obchodu s outloni snaží bojovat osvětou, záchranou outloňů z trhů a následnou péčí o ně (je-li to nutné), k čemuž má i příslušné záchranné centrum, a v neposlední řadě také snahou o zlepšení prosazování zákonů s outloni spojenými (The Kukang Rescue Program 2018).

3.4.7 SILENT FOREST – ASIAN SONGBIRD CRISIS

Kampaň zaměřená na ochranu ohrožených druhů pěvců v jihovýchodní Asii s českým názvem Ztichlý les – Krize pěvců v jihovýchodní Asii má za cíl upozornit na aktuální úbytky ptačích druhů v asijských lesích. Organizace EAZA, která kampaň zaměřenou na ochranu pěvců zaštituje, vybrala Českou republiku jako předsedu kampaně, s hlavní kanceláří v ZOO Liberec

(ZOO Liberec 2019). Zároveň se jedná o první kampaň pod záštitou EAZA, která se zaměřuje na ptactvo (Silent Forest 2019b).

Pěvci jsou v Asii ohroženi v důsledku obchodu kvůli kulturním tradicím, jako jsou pěvecké soutěže a využití v tradiční medicíně. Jsou to oblíbení domácí mazlíčci a často se s nimi obchoduje i pro gastronomický průmysl. Tato kampaň si klade za cíl zmenšit obchodovaný počet zpěvných ptáků prostřednictvím zvýšení znalostí o hrozbě obchodu pro tyto druhy (Silent Forest 2019b).

Vlajkovými druhy kampaně je Majna Rothschildova, Loskuták velký, Kraska krátkoocasá, Sojkovec dvoubarevný, Bulbul korunkatý a Šáma bělořítá. Vše jsou to druhy, jejichž populace jsou těžce ohroženy, vymizeny z velké části svého přirozeného prostředí či z přírody vůbec (Silent Forest 2019a).

3.4.8 BUSHMEAT CAMPAIGN 2000 – 2001

Další kampaň zaštitěná asociací EAZA, původně zahájena roku 2000 jako první jednoletá kampaň zaměřující se na neudržitelný nezákonný lov a obchod s volně žijícími živočichy, zejména lidoopy. Avšak podle slov Asociace, žádná z kampaní není uzavřena, dokud je daná problematika stále aktuální. Pro kampaň Bushmeat znamená stále trvajícím problém s neuhasínajícím lovem volně žijících zvířat, převážně v Africe, pokračující lobbování za lidoopy. Otázky nezákonného obchodu s volně žijícími zvířaty jsou stále diskutovány s hlavními orgány Evropské Unie i s orgány rozvojových zemí, jelikož lov pro bushmeat byl – a stále je vážnou hrozbou pro přežití řady primátů ve volné přírodě (EAZA 2010).

4. ZÁVĚR

Mezinárodní obchod se zvířaty se rozrostl do ohromného průmyslu, jehož roční obrat dosahuje stovek miliard amerických dolarů, a který zahrnuje živočichy ze všech živočišných tříd. V průběhu 20. století se nejen vývoz a dovoz atraktivních domácích mazlíčků, ale i obchod s částmi těl a deriváty zvířat stal natolik populární, že celá řada druhů začala být chráněna kvůli jejich ohrožení vyhynutím. S rostoucím počtem ohrožených druhů rostla i snaha státních orgánů o zachování zbylého přírodního bohatství. Některé populace druhů se povedlo zcela zachránit, o jiné přestal být v průběhu let takový zájem, některé druhy bohužel vyhynuly a jiné se s problematikou nadměrného lovu potýkají dodnes. Typickým příkladem druhů, které se dostaly až na pokraj vyhynutí v důsledku ilegálního obchodu, jsou nosorožci. S nosorožčí rohovinou se obchoduje zejména v africké a asijské kultuře, kde věří, že prášek z namletého rohu pomůže vyřešit řadu zdravotních komplikací. Součástí asijských kulturních zvyků jsou ve velké míře také zpěvní ptáci, kteří zajišťují sociální prestiž.

Zvířata se za pomoci velmi významné ochranné organizace IUCN pomyslně rozdělila na ta, se kterými je mezinárodní obchod povolen a ta, se kterými je veškerý či částečný obchod zakázán. Díky tomu je možné obchod regulovat a na základě ročních či víceletých statistik vyhodnocovat potřeby druhů z hlediska ochrany. Bohužel ne všichni lidé se řídí zákony a se zvířaty se tak obchoduje i nezákonně – tento obchod je v celé jeho míře zcela nemožné kontrolovat. Ilegální obchod se zvířaty je celosvětově rozšířen a díky ekonomickým i dopravním možnostem má ty nejlepší předpoklady k dalšímu růstu. Nesjednotí – li se svět v blízké době v problematice nadměrného lovu zvířat a vlády jednotlivých států se důrazně nevysloví proti nezákonnému obchodu, může se také stát, že mnohé druhy budeme brzy znát jen ze zoologických zahrad, či encyklopedií.

Lovu zvířat nejde samozřejmě zcela zabránit – v rozvojových zemích jsou divoká zvířata jedním z hlavních zdrojů obživy. Pomocí kampaní je však možné šířit alespoň osvětu o druzích, které jsou kriticky ohrožené, vysvětlit obyvatelům proč by zrovna tato zvířata neměla být lovena a případně jim navrhnout či poskytnout jiná řešení. Takovou osvětou se zabývá například Bushmeat Campaign, která se zaměřuje na ochranu lidoopů, a i další kampaně pod záštitu EAZA. Lov pro maso je nejvíce znám v rozvojových zemích Afriky a kromě lidoopů postihuje například i antilopy, prasata savanová a bradavičnatá a luskouny.

Obchodování se zvířaty s sebou přináší mimo jiné celou řadu hrozeb pro životní prostředí. Kromě snižování počtu druhů, které jsou pro obchod atraktivní, dochází samozřejmě ke ztrátám biologické rozmanitosti a přirozené rovnováhy. Rovněž zavlečení invazních – nepůvodních druhů je pro ekosystém velmi nebezpečné a objevení se nových chorob jde s tím ruku v ruce.

5. SEZNAM LITERATURY

Altherr S, Goyenechea A, Schubert D J. 2011. Canapés to Extinction: The International Trade in Frog's Legs and Its Ecological Impact. Pro Wildlife, Munich.

Andreone F, Cadle JE, Cox N, Glaw F, Nussbaum RA, Raxworthy CJ, Stuart SN, Vallan D, Vences M. 2005. Species review of amphibian extinction risks in Madagascar: conclusions from the Global Amphibian Assessment. *Conservation Biology* **19**: 1790-1802.

Andreone F, Mercurio V, Mattioli F. 2006. Between environmental degradation and international pet trade: conservation strategies for the threatened amphibians of Madagascar. *Nature* **95**: 81-96.

Baker SE, Cain R, Van Kesteren F, Zommers ZA, D'cruze N, Macdonald DW. 2013. Rough trade: animal welfare in the global wildlife trade. *BioScience* **63**: 928-938.

Blake S, Hedges S. 2004. Sinking the flagship: the case of forest elephants in Asia and Africa. *Conservation Biology* **18**: 1191-1202.

Burnie D. (Ed.). 2002. Zvíře. Euromedia group k. s. - Knižní klub, Praha.

C4ADS. 2018. In Plane Sight: Wildlife Trafficking in the Air Transport Sector. C4ADS, Washington.

Caillabet OS. 2013. The Trade in Tokay Geckos *Gekko gecko* in South-East Asia: with a case study on Novel Medicinal Claims in Peninsular Malaysia. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.

Caro T, Riggio J. 2014. Conservation and behavior of Africa's "Big Five". *Current Zoology* **60**: 486-499.

CITES. 2017. Appendices I, II and III. CITES. Geneva.

Collis AH, Fenili RN. 2011. The modern US reptile industry. Georgetown Economic Services, LLC, Georgetown.

Cooney R, Roe D, Dublin H, Phelps J, Wilkie D, Keane A, Travers H, Skinner D, Challender DWS, Allan JR, Biggs D. 2017. From poachers to protectors: engaging local communities in solutions to illegal wildlife trade. *Conservation Letters* **10**: 367-374.

Couturier LIE, Marshall AD, Jaine FRA, Kashiwagi T, Pierce SJ, Townsend KA, Weeks SJ, Bennett MB, Richardson AJ. 2012. Biology, ecology and conservation of the Mobulidae. *Journal of fish biology* **80**: 1075-1119.

Dalberg. 2012. Fighting illicit wildlife trafficking: A consultation with governments. WWF, Gland.

Dawson S, Blackburn TM. 1991. Asian elephant threatened. *Nature* **352**: 274.

- Eaton JA, Nguyen MDT, Willemsen M, Lee J, Chng SCL. 2017. Caged in the city: An inventory of birds for sale in Ha Noi and Ho Chi Minh City, Viet Nam. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- EAZA. 2010. EAZA Bushmeat Campaign 2000 – 2001. EAZA, Amsterdam.
- Emslie RH, Milledge S, Brooks M, van Strien NJ, Dublin HT. 2007. African and Asian Rhinoceroses – Status, Conservation and Trade. A report from the IUCN Species Survival Commission (SSC) African and Asian Rhino Specialist Groups and TRAFFIC to the CITES Secretariat. IUCN SSC, AfRSG, AsRSG, TRAFFIC.
- Ellis SC. 1997. Spawning and early larval rearing of giant clams (Bivalvia: Tridacnidae). Center for Tropical and Subtropical Aquaculture, Waimanalo.
- Estrada A, Garber PA, Rylands AB, Roos C, Fernandez-Duque E, Di Fiore A, Nekaris KA-I, Nijman V, Heymann EW, Lambert JE, Rovero F, Barelli C, Setchell JM, Gillespie TR, Mittermeier RA, Arregoitia LV, de Guinea M, Gouveia S, Dobrovolski R, Shanee S, Shanee N, Boyle SA, Fuentes A, MacKinnon KC, Amato KR, Meyer ALS, Wich S, Sussman RW, Pan R, Kone I, Li B. 2017. Impending extinction crisis of the world's primates: Why primates matter. *Science advances* **3**: 1-16.
- Feng Y, Siu K., Wang N, Ng KM, Tsao SW, Nagamatsu T, Tong Y. 2009. Bear bile: dilemma of traditional medicinal use and animal protection. *Journal of ethnobiology and ethnomedicine* **5**: 2.
- Foley KE, Stengel CJ, Shepherd CR. 2011. Pills, powders, vials and flakes: The bear bile trade in Asia. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Gibbons JW, Scott DE, Ryan TJ, Buhlmann KA, Tuberville TD, Metts BS, Greene MT, Leiden Y, Poppy S, Winne CT. 2000. The Global Decline of Reptiles, Déjà Vu Amphibians: Reptile species are declining on a global scale. Six significant threats to reptile populations are habitat loss and degradation, introduced invasive species, environmental pollution, disease, unsustainable use, and global climate change. *BioScience* **50**: 653-666.
- Gray TN, Marx N, Khem V, Lague D, Nijman V, Gauntlett S. 2017. Holistic management of live animals confiscated from illegal wildlife trade. *Journal of Applied Ecology* **54**: 726-730.
- Groves CP, Grubb P. 2011. *Ungulate Taxonomy*. The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- Harris JBC, Tingley MW, Hua F, Yong DL., Adeney JM, Lee TM, Marthy W, Prawiradilaga DM, Sekercioglu CH, Suyadi, Winarni N, Wilcove DS. 2017. Measuring the impact of the pet trade on Indonesian birds. *Conservation biology* **31**: 394-405.
- Holdich DM. 2002. Distribution of crayfish in Europe and some adjoining countries. *Bulletin Français de la Pêche et de la Pisciculture* **367**: 611-650.

- Holdich DM, Reynolds JD, Souty-Grosset C, Sibley PJ. 2009. A review of the ever increasing threat to European crayfish from non-indigenous crayfish species. *Knowledge and management of aquatic ecosystems* **394-395**: 11.
- Challender DW, Harrop SR, MacMillan DC. 2015. Understanding markets to conserve trade-threatened species in CITES. *Biological Conservation* **187**: 249-259.
- Chng SCL, Eaton JA. 2016. In the Market for Extinction: Eastern and Central Java. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Chucholl C, Morawetz K, Groß H. 2012. The clones are coming – strong increase in Marmorkrebs [*Procambarus fallax* (Hagen, 1870) f. *virginialis*] records from Europe. *Aquat. Invasions* 7: 511-519.
- IUCN. 2004. An Introduction to the African Convention on the Conservation of Nature and Natural Re-sources. IUCN. Gland.
- Karanth KU, Nichols JD, Kumar NS, Link WA, Hines JE. 2004. Tigers and their prey: predicting carnivore densities from prey abundance. *Proceedings of the National Academy of Sciences* **101**: 4854-4858.
- Klouček O. 2017. CITES – základní informace. Ministerstvo životního prostředí. Praha.
- Lam T, Lingxu Takahashi S, Burgess EA. 2012. Market forces: an examination of marine turtle trade in China and Japan. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Leader – Williams N. 1992. World Trade in Rhino Horn: A Review. TRAFFIC, Cambridge.
- Li PJ. 2004. China's bear farming and long-term solutions. *Journal of Applied Animal Welfare Science* **7**: 71-81.
- Linkie M., Chapron G, Martyr DJ, Holden J, Leader-Williams N. 2006. Assessing the viability of tiger subpopulations in a fragmented landscape. *Journal of Applied Ecology* **43**: 576-586.
- Martin RB. 2012. A legal trade in rhino horn: Hobson's choice. Rhino Survival Trust, Johannesburg.
- Mills JA, Chan S, Ishihara A. 1995. The bear facts: the east Asian market for bear gall bladder. TRAFFIC.
- Musing L, Suzuki K, Nekaris KAI. 2015. Crossing international borders: the trade of slow lorises, *Nycticebus spp.*, as pets in Japan. *Asian Primates* **5**: 12-24.
- Muposhi VK, Gandiwa E, Makuza SM, Bartels P. 2017. Ecological, physiological, genetic trade-offs and socio-economic implications of trophy hunting as a conservation tool: A narrative review. *The Journal of animal & Plant sciences* **27**: 1-14.
- Musing L, Norwisz M, Kloda J, Kecse – Nagy K. 2018. Wildlife trade in Belgium: An analysis of CITES trade and seizure data. TRAFFIC, Cambridge.

- Nekaris KAI, Jaffe S. 2007. Unexpected diversity of slow lorises (*Nycticebus* spp.) within the Javan pet trade implications for slow loris taxonomy. *Contributions to Zoology* **76**.
- Nijman V, Bergin D. 2017. Reptiles traded in markets for medicinal purposes in contemporary Morocco. *Contributions to Zoology* **86**: 39-50.
- Nijman V, Oo H, Shwe NM. 2017. Assessing the illegal bear trade in Myanmar through conversations with poachers: topology, perceptions, and trade links to China. *Human dimensions of wildlife* **22**: 172-182.
- Nijman V, Spaan D, Rode - Margono EJ, Nekaris KAI. 2017. Changes in the primate trade in Indonesian wildlife markets over a 25-year period: Fewer apes and langurs, more macaques, and slow lorises. *American Journal of Primatology* **79** (e22517) DOI: 10.1002/ajp.22517.
- Nijman V, Zhang MX, Shepherd CR. 2016. Pangolin trade in the Mong La wildlife market and the role of Myanmar in the smuggling of pangolins into China. *Global Ecology and Conservation* **5**: 118-126.
- Nowell K. 2010. Tiger farms and pharmacies: the central importance of China's trade policy for tiger conservation. Pages 453 – 464 In Tilson N, Nyhus PJ, editors. *Tigers of the World: The Science, Politics and Conservation of Panthera tigris*. Academic Press, Cambridge.
- Nowell K. 2012. Assessment of rhino horn as a traditional medicine. A report prepared for the CITES Secretariat on behalf of TRAFFIC. Geneva.
- O'Malley MP, Townsend KA, Hilton P, Heinrichs S, Stewart JD. 2017. Characterization of the trade in manta and devil ray gill plates in China and South-east Asia through trader surveys. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems* **27**: 394-413.
- Ortiz-von Halle B. 2018. Bird's-eye view: Lessons from 50 years of bird trade regulation & conservation in Amazon countries. TRAFFIC, Cambridge.
- Oswell AH. 2010. *The Big Cat Trade in Myanmar and Thailand*. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Patoka J, Kalous L, Kopecký O. 2014. Risk assessment of the crayfish pet trade based on data from the Czech Republic. *Biological Invasions* **16**: 2489-2494.
- Peay S. 2009. Invasive non-indigenous crayfish species in Europe: recommendations on managing them. *Knowledge and Management of Aquatic Ecosystems* **394 - 395**: 03.
- Poole CM, Shepherd CR. 2017. Shades of grey: the legal trade in CITES-listed birds in Singapore, notably the globally threatened African grey parrot *Psittacus erithacus*. *Oryx* **51**: 411-417.
- Rabemananjara FCE, Rasoamampionona Raminosoa N, Ravoahangimalala Ramilijaona O, Rakotondravony D, Andreone F, Bora P, Carpenter AI, Glaw F, Razafindrabe T, Vallan D, Vieites DR., Vences M. 2008. Malagasy poison frogs in the pet trade: a survey of levels of exploitation of

- species in the genus *Mantella*. *Monografie del Museo Regionale di Scienze Naturali di Torino* **45**: 277-300.
- Rhyne AL, Tlusty MF, Szczebak JT, Holmberg RJ. 2017. Expanding our understanding of the trade in marine aquarium animals. *PeerJ* 5 (e2949) DOI: 10.7717/peerj.2949.
- Rizzolo JB, Gore ML, Ratsimbazafy JH, Rajaonson A. 2017. Cultural influences on attitudes about the causes and consequences of wildlife poaching. *Crime, law and social change* **67**: 415-437.
- Rossi A. 2018. *Uganda Wildlife Trafficking Assessment*. TRAFFIC, Cambridge.
- Shepherd CR. 2009. Overview of pangolin trade in Southeast Asia. Pages 6 - 9 In Pantel S, Chin SY, editors. *Proceedings of the workshop on trade and conservation of pangolins native to South and Southeast Asia*. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Shepherd CR, Compton J, Warne S. 2007. Transport Infrastructure and Wildlife Trade Conduits in the GMS: Regulating illegal and unsustainable wildlife trade. Pages 107 – 112 in Jeremy Carew-Reid J, Salazar R, Spring S. editors. *Biodiversity Conservation Corridors Initiative International Symposium Proceedings*.
- Shepherd CR, Nijman V. 2008a. The trade in bear parts from Myanmar: an illustration of the ineffectiveness of enforcement of international wildlife trade regulations. *Biodiversity and Conservation* **17**: 35-42.
- Shepherd CR, Nijman V. 2008b. Pet freshwater turtle and tortoise trade in Chatuchak Market, Bangkok, Thailand. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Shepherd CR. 2010. Illegal primate trade in Indonesia exemplified by surveys carried out over a decade in North Sumatra. *Endangered Species Research* **11**: 201-205.
- Shepherd CR., Connelly E, Hywood L, Cassey P. 2017. Taking a stand against illegal wildlife trade: the Zimbabwean approach to pangolin conservation. *Oryx* **51**: 280-285.
- Schlaepfer MA, Hoover C, Dodd CK. 2005. Challenges in evaluating the impact of the trade in amphibians and reptiles on wild populations. *BioScience* **55**: 256-264.
- Sinovas P, Price B, King E, Hinsley A, Pavitt A. 2017. *Wildlife trade in the Amazon countries: an analysis of trade in CITES listed species*. World Conservation Monitoring Centre, Cambridge.
- Smith KM, Zambrana – Torrelío C, White A, Asmussen M, Machalaba C, Kennedy S, Lopez K, Wolf TM, Daszak P, Travis DA, Karesh WB. 2017. Summarizing US Wildlife Trade with an Eye Toward Assessing the Risk of Infectious Disease Introduction. *EcoHealth* **14**: 29-39.
- Souto WMS, Torres MAR, Sousa BFCF, Lima KGGC, Vieira LTS, Pereira GA, Guzzi A, Silva MV, Pralon BGN. 2017. Singing for cages: the use and trade of Passeriformes as wild pets in an economic center of the Amazon — NE Brazil route. *Tropical Conservation Science* **10**: 1 – 19.

- Steiner A. 2013. Preface. Page 5 in UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, editors. Elephants in the dust – the African elephant crisis. A rapid response assessment. GRID – Arendal, Norway.
- Stephen C, Pasachnik S, Reuter A, Mosig P, Ruyle L, Fitzgerald L. 2012. Survey of Status, Trade, and Exploitation of Central American Iguanas.
- Stuart SN, Hoffmann M, Chanson JS, Cox NA, Berridge RJ, Ramani P, Young BE (eds.) 2008. Threatened Amphibians of the World. Lynx Edicions, IUCN, Conservation International.
- Sukumar R. 2003. The living elephants: evolutionary ecology, behaviour, and conservation. Oxford University Press, Oxford.
- Turkmen G, Karadal O. 2012. The survey of the imported freshwater decapod species via the ornamental aquarium trade in Turkey. *Journal of Animal and Veterinary Advances* **11**: 2824-2827.
- UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC. 2013. Elephants in the dust – the African elephant crisis. A rapid response assessment. GRID – Arendal, Norway.
- USAID. 2018. Research Study on Consumer Demand for Elephant, Rhino and Pangolin Parts and Products in Vietnam. USAID, Vietnam.
- Wabnitz C, Taylor M, Green E, Razak T. 2003. From ocean to aquarium: the global trade in marine ornamental species. UNEP WCMC, Cambridge.
- Walston J, Karanth KU, Stokes E. 2010. Avoiding the unthinkable: What will it cost to prevent Tigers becoming extinct in the wild. Wildlife Conservation Society, New York.
- Wells SM. 1997. Giant clams: Status, trade and mariculture, and the role of CITES in management. IUCN, Gland and Cambridge.
- Wilson DE, Reeder DM (eds.) 2005. Mammal species of the World: A taxonomic and Geographic Reference. The John Hopkins University Press, Baltimore.
- Wylter LS, Sheikh PA. 2008. International illegal trade in wildlife: Threats and US policy. Congressional Research Service, Washington.
- Ya BP. 2017. The shark and ray trade in Singapore. TRAFFIC. Southeast Asia, Petaling Jaya.
- Yang CW, Chen S, Chang CY, Lin MF, Block E, Lorentsen R, Chin JSC, Dierenfeld ES. 2007. History and dietary husbandry of pangolins in captivity. *Zoo Biology* **26**: 223-230.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- Auliya M, Schmitz A. 2010. Python regius. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/177562/0> (accessed March 2019).

- Baillie J, Challender D, Kaspal P, Khatiwada A, Mohapatra R, Nash H. 2012. *Manis crassicaudata*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/12761/45221874> (accessed March 2019).
- Bale R. 2016. Critical Reefs Destroyed in Poachers Quest for World's Biggest Clams. National Geographic. Available from <https://news.nationalgeographic.com/2016/08/wildlife-giant-clam-poaching-south-china-sea-destruction/> (accessed January 2019).
- Biolib. 2019a. Třída plazi Reptilia, Laurenti, 1768. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id336/#notused> (accessed March 2019).
- Biolib. 2019b. Třída ptáci Aves, Linnaeus, 1758. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id8304/> (accessed March 2019).
- Biolib. 2019c. Třída obojživelníci Amphibia, Linnaeus, 1758. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id304/> (accessed March 2019).
- Biolib. 2019d. Druh mantela zlatá *Mantella aurantiaca*, Mocquard, 1900. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id180482/> (accessed March 2019).
- Biolib. 2019e. Druh drápatečka krátkonohá *Hymenochirus curtipes*, Noble, 1924. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id96512/> (accessed March 2019).
- Biolib. 2019f. Třída paprskoploutví Actinopterygii, Klein, 1885. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id15404/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019g. Druh sapín zelený *Chromis viridis* Cuvier, 1830. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id156359/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019h. Druh klaun očkátý *Amphiprion ocellaris*, Cuvier, 1830. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id141663/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019ch. Rod koníček *Hippocampus*, Rafinesque, 1810. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id126803/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019i. Rod manta *Mobula*, Rafinesque, 1810. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id15387/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019j. Řád větevníci Scleractinia, Bourne, 1900. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id43741/> (accessed February 2019).
- Biolib. 2019k. Čeleď zévovití Tridacnidae, Lamarck, 1819. Biolib. Available from <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id146635/> (accessed February 2019).
- BirdLife International. 2016. *Lonchura punctulata*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/22719821/94646304> (accessed March 2019).
- BirdLife International. 2017. *Pycnonotus jocosus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/22712634/119273079> (accessed March 2019).

BirdLife International. 2018. *Ara ararauna*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/22685539/131917270> (accessed March 2019).

Blanc J. 2008. *Loxodonta africana*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/12392/3339343> (accessed March 2019).

Bock B, Malone CL, Knapp C, Aparicio J, Avila-Pires TCS, Cacciali P, Caicedo JR., Chaves G, Cisneros-Heredia DF, Gutiérrez-Cárdenas P, Lamar W, Moravec J, Perez P, Porras LW, Rivas G, Scott N, Solórzano A, Sunyer J. 2018. *Iguana iguana*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/174481/0> (accessed February 2019).

Challender D, Baillie J, Ades G, Kaspal P, Chan B, Khatiwada A, Xu L, Chin S, KC R, Nash H, Hsieh H. 2014. *Manis pentadactyla*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/12764/45222544> (accessed March 2019).

Choudhury A, Lahiri Choudhury DK, Desai A, Duckworth JW, Easa PS, Johnsingh A.JT, Fernando P, Hedges S, Gunawardena M, Kurt F, Karanth U, Lister A, Menon V, Riddle H, Rübel A, Wikramanayake E. 2008. *Elephas maximus*. The IUCN Red List of Threatened Available from <https://www.iucnredlist.org/species/7140/12828813> (accessed March 2019).

CITES. 2019a. What is CITES? CITES. Available from <https://cites.org/eng/disc/what.php> (accessed January 2019).

CITES. 2019b. The CITES species. CITES. Available from: <https://www.cites.org/eng/disc/species.php> (accessed April 2019).

Crocodile Specialist Group. 1996. *Caiman crocodilus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/46584/0> (accessed March 2019).

EAZA. 2019. About us. EAZA. Available from <https://www.eaza.net/about-us/> (accessed April 2019).

Elephant database. 2013. Continental Totals Provisional African Elephant Population Estimates: update to 31 Dec 2013. IUCN. Available from http://africanelephantdatabase.org/preview_report/2013_africa_final/2013/Africa (accessed March 2019).

Emslie R. 2012a. *Diceros bicornis*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/6557/16980917> (accessed March 2019).

Emslie R. 2012b. *Ceratotherium simum*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/4185/16980466> (accessed March 2019).

Evropský parlament. 2016. Jak zastavit nezákonný obchod s ohroženými druhy. Zpravodajství, Evropský parlament. Available from <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20161007STO46180/jak-zastavit-nezakonny-obchod-s-ohrozenymi-druhy> (accessed December 2018).

- Froese R, Pauly D. 2019a. Species Details : *Chromis viridis* (Cuvier, 1830). Catalogue of life. Available from <http://www.catalogueoflife.org/col/details/species/id/20b46f32da1a2584f546148309f0e0f5> (accessed February 2019).
- Froese R, Pauly D. 2019b. Species Details : *Amphiprion ocellaris* Cuvier, 1830 Catalogue of life. Available from <http://www.catalogueoflife.org/col/details/species/id/31b62854ee16ad615e11e29ed94502c4> (accessed February 2019).
- Garshelis D, Steinmetz R. 2016. *Ursus thibetanus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/22824/114252336> (accessed March 2019).
- Goodrich J, Lynam A, Miquelle D, Wibisono H, Kawanishi K, Pattanavibool A, Htun S, Tempa T, Karki J, Jhala Y, Karanth U. 2015. *Panthera tigris*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/15955/50659951> (accessed March 2019).
- Chráníme mořské želvy. 2018. Mořské želvy. Chráníme mořské želvy. Available from <http://www.morskezelvy.cz/morske-zelvy.htm> (accessed February 2019).
- IUCN SSC Amphibian Specialist Group. 2013. *Hymenochirus curtipes*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/58156/0> (accessed March 2019).
- IUCN. 2019. About. IUCN. Available from <https://www.iucn.org/about> (accessed April 2019).
- Lagrada L, Schoppe S, Challender D. 2014. *Manis culionensis*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/136497/45223365> (accessed January 2019).
- Marshall L. 2012. Record 618 South African Rhinos Poached for Horns in 2012, so far. National geographic. Available from <https://blog.nationalgeographic.org/2012/12/11/record-618-south-african-rhinos-poached-for-horns-in-2012-so-far/> (accessed February 2019).
- McLellan BN, Proctor MF, Huber D, Michel S. 2017. *Ursus arctos*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/41688/121229971> (accessed March 2019).
- Nekaris A, Streicher U. 2008. *Nycticebus coucang*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/39759/10263403> (accessed January 2019).
- Safari park Dvůr Králové. 2017. ZOO Dvůr Králové chce ochránit své nosorožce. Začala jim odstraňovat rohovinu. Safari park Dvůr Králové, Dvůr Králové. Available from <https://safari-park.cz/cz/o-zoo/novinky/zoo-dvur-kralove-chce-ochranit-sve-nosorozce-zacala-jim-odstranovat-rohovinu> (accessed February 2019).

Scotson L, Frederiksson G, Augeri D, Cheah C, Ngoprasert D, Wai-Ming W. 2017. *Helarctos malayanus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/9760/123798233> (accessed January 2019).

Silent Forest. 2019a. Flagship species. EAZA. Available from <https://www.silentforest.eu/about/flagship-species/> (accessed March 2019).

Silent Forest. 2019b. About the Campaign. EAZA. Available from <https://www.silentforest.eu/about/> (accessed April 2019).

Strien NJ, Manullang B, Sectionov Isnan W, Khan MKM, Sumardja E, Ellis S, Han KH, Boedi Payne J, Bradley Martin E. 2008b. *Dicerorhinus sumatrensis*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/6553/0> (accessed April 2019).

Strien NJ, Steinmetz R, Manullang B, Sectionov Han KH, Isnan W, Rookmaaker K, Sumardja E, Khan MKM, Ellis S. 2008a. *Rhinoceros sondaicus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/19495/0> (accessed April 2019).

Talukdar BK, Emslie R, Bist SS, Choudhury A, Ellis S, Bonal BS, Malakar MC, Talukdar BN, Barua M. 2008. *Rhinoceros unicornis*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/summary/19496/0> (accessed April 2019).

The Kukang Rescue Program. 2018. O programu. The Kukang Rescue Program. Available from <http://www.kukang.org/cz/uvod> (accessed April 2019).

TRAFFIC. 2019. Our mission. TRAFIC. Available from <https://www.traffic.org/about-us/our-mission/> (accessed March 2019).

Ukradená divočina. 2018b. Nosorožčí rohy. Ukradená divočina. Available from <http://www.ukradenadivocina.org/nosorozci.html> (accessed February 2019).

Van Dijk PP, Harding J, Hammerson GA. 2011. *Trachemys scripta*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <https://www.iucnredlist.org/species/22028/97429935> (accessed March 2019).

Vences M, Raxworthy CJ. 2008. *Mantella aurantiaca*. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from <http://oldredlist.iucnredlist.org/details/12776/0> (accessed April 2019).

WWF. 2019a. About. WWF. Available from <https://www.worldwildlife.org/about> (accessed March 2019).

WWF. 2019b. African elephant, Facts. WWF. Available from <https://www.worldwildlife.org/species/african-elephant> (accessed March 2019).

WWF. 2019c. History. WWF. Available from <https://www.worldwildlife.org/about/history> (accessed March 2019).

WWF. 2019d. Illegal wildlife trade. WWF. Available from http://wwf.panda.org/our_work/wildlife/problems/illegal_trade/ (accessed March 2019).

ZOO Liberec. 2019. SILENT FOREST - Asian Songbird Crisis (Ztichlý les - krize pěvců v jihovýchodní Asii). Zoo Liberec, Liberec. Available from <https://www.zooliberec.cz/silent-forest-asian-songbird-crisis-ztichly-les-krize-pevcu-v-jihovýchodni-asii.html> (accessed March 2019).

6. SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Žaberní plátky paryb

Příloha č. 2: Nejčastěji obchodovaný zástupce třídy ryb

Příloha č. 3: Nejčastěji obchodované druhy z třídy ptáci

Příloha č. 4: Výrobky ze slonoviny

Příloha č. 5: Nejčastěji obchodované druhy savců

Příloha č. 6: Nejčastěji obchodovaný zástupce třídy obojživelníků

Příloha č. 7: Nejčastěji obchodovaný zástupce třídy plazů

PŘÍLOHA Č. 1: ŽABERNÍ PLÁTKY PARYB

Obr. 1: Žaberní plátky paryb, které se získávají nejčastěji z rejnoků rodů *Mobula* a *Manta* a žraloků, k prodeji se pak nabízejí sušené jako delikatesa. O problematice pojednává kapitola 3.3.2 – Obchod s parybami.

(Zdroj: <https://blog.nationalgeographic.org/2014/11/11/shutting-down-the-manta-trade/>)

PŘÍLOHA Č. 2: NEJČASTĚJI OBCHODOVANÝ ZÁSTUPCE TŘÍDY RYB

Obr. 2: Sapín zelený, který patří mezi nejhojněji dovážené ryby do USA. Pochází z Indo – Pacifické oblasti. O sapínovi zeleném a dalších často obchodovaných rybách pojednává kapitola 3.3.3 – Obchod s rybami.

(Zdroj: <http://www.akvaristika-ostrava.cz/akvaristika-ostrava/eshop/2-1-Morska-akvaristika/-4-/5/1315-Chromis-Viridis-Sapin-Zeleny>)

PŘÍLOHA Č. 3: NEJČASTĚJI OBCHODOVANÉ DRUHY Z TŘÍDY PTÁCI

Obr. 3: Panenka muškátová, která patří mezi nejčastěji pozorované druhy ptáků nabízené na trzích. Konkrétně na Jávě a ve Vietnamu byla nejhojněji nabízeným zpěvným ptákem. O obecném obchodu s ptáky pojednává kapitola 3.3.6 – Obchod s ptáky.

(Zdroj: <http://www.milanzymunt.com/birds/panenka-muskatova-spotted-munia/lonchura-punctulata-scaly-breasted-munia-panenka-muskatova/>)

Obr. 4: Amazoňan modročelý patří mezi nejvíce obchodované papoušky. O obchodu s papoušky na úrovni Ameriky pojednává kapitola 3.3.6.2 – Obchod s ptáky v Americe.

(Zdroj: http://papousek.unas.cz/druhy_other_files/amazonan_modrocely.htm)

PŘÍLOHA Č. 4: VÝROBKY ZE SLONOVINY

Obr. 5: Zabavené ilegálně pašované výrobky ze slonoviny. Se sloními kly je obchodováno nejčastěji pro okrasné účely a z důvodu trofejní chlouby. O obchodu se slony a jejich částmi pojednává kapitola 3.3.7.5 – Sloni

(Zdroj: https://www.lidovky.cz/domov/celnici-odhalili-obchodniky-s-tygrimi-kostmi-a-se-slonovinou.A160530_143148_ln_domov_ELE)

PŘÍLOHA Č. 5: NEJČASTĚJI OBCHODOVANÉ DRUHY SAVCŮ

Obr. 6: Mládě outloně zabavené z nevhodných podmínek obchodu se zvířaty. Outloni patří mezi nejvíce ilegálně obchodované savce s cílem zájmového chovu, o této problematice pojednává kapitola 3.3.7.4 – Primáti.

(Zdroj: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/outlon-jako-domaci-mazlicek-co-se-za-tim-skryva-a-je-to-vubec-legalni>)

Obr. 7: Zástupce rodu luskouni, jež patří mezi jedny z nejvíce lovených savců na světě. Obchod s luskouny je zapříčiněn poptávkou po jejich mase a převážně pak po jejich šupinách, které slouží jako amulety a přísada v tradiční čínské medicíně. O luskounech a jejich stupni ohrožení v důsledku lovu a obchodu pojednává kapitola 3.3.7.1 – Luskouni.

(Zdroj: <https://www.info.cz/magazin/cinane-snedli-ohrozeneho-luskouna-jde-po-nich-policie-a-hrozi-jim-deset-let-4399.html>)

PŘÍLOHA Č. 6: NEJČASTĚJI OBCHODOVANÝ ZÁSTUPCE TŘÍDY OBOJŽIVELNÍKŮ

Obr. 8: Mantela zlatá, jež je typickým zástupcem obojživelníků natolik vykořisťovaných lovem pro své atraktivní zbarvení a nenáročnost chovu, že musel být přesunut pod ochranu CITES. O obchodu s obojživelníky pojednává kapitola 3.3.4 – Obchod s obojživelníky.

(Zdroj: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/717-mantela-zlata/>)

PŘÍLOHA Č. 7: NEJČASTĚJI OBCHODOVANÝ ZÁSTUPCE TŘÍDY PLAZŮ

Obr. 9: Leguán zelený patří mezi nejhojněji obchodem dotčené druhy, patří mezi oblíbená terarijní zvířata v zájmovém chovu. O obchodu s plazy pojednává kapitola 3.3.5 – Obchod s plazy. (Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Legu%C3%A1n_zelen%C3%BD)

